

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра фінансів ім. С. І. Юрія

СЛІПКО Іван Васильович

**Діджиталізація процесів оподаткування: зарубіжний досвід
та перспективи для України**

спеціальність: 072 - Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійна програма – Фіскальне адміністрування

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи
ФФАМ-22
І. В. Сліпко

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, Ф. П. Ткачик

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту:

"___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____ **А. І. Крисоватий**

ТЕРНОПІЛЬ - 2023

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Науково-теоретичні та інституційні аспекти діджиталізації процесів оподаткування	
1.1. Сутність діджиталізації як інструменту трансформації соціально-економічних процесів	6
1.2. Інформаційне забезпечення діяльності податкових органів в Україні	14 24
Висновки до розділу 1	
Розділ 2. Прагматичні домінанти діджиталізації фіскального простору держави	
2.1. Аналітичні тенденції формування бюджетних ресурсів в умовах цифрової трансформації	25
2.2. Моніторинг тенденцій діджиталізації процедур адміністрування податків в Україні	32 40
Висновки до розділу 2	
Розділ 3. Зарубіжний досвід діджиталізації процесів оподаткування та можливості його використання в Україні	
3.1. Світовий прагматизм використання цифрових технологій в адмініструванні податків і зборів	42 52
3.2. Перспективи діджиталізації процесів оподаткування в Україні з урахуванням досвіду розвинених країн світу	59
Висновки до розділу 3	60 63
Висновки	
Список використаних джерел	
Додатки	

ВСТУП

Актуальність теми. Епоха інформаційних технологій диктує поширення діджиталізації, врахування пріоритетів якої є обов'язковою умовою побудови конкурентоспроможної економіки. Міжнародне співтовариство висуває жорсткі вимоги до учасників інноваційного процесу в частині результативності розроблення інформаційно-комунікаційних технологій та впровадження їх у всі без винятку сфери суспільного виробництва. Проте серйозна трансформація української економіки буде неможливою без одночасного покращення робочих місць у державному секторі, де акумулюються фінансові ресурси, необхідні для виробництва необхідних благ для населення.

В умовах цифрової трансформації економіки податкові інституції все частіше використовують цифрові технології для вирішення поставлених задач у процесі ефективного виконання функціональних обов'язків. У цьому контексті серед найважливіших напрямів формування фіскальної політики, які потребують використання цифрових технологій, можна виділити: створення рівних умов і скорочення тіньового сектору в економіці, покращення умов ведення бізнесу та покращення податкового середовища за рахунок розширення цифрового бюджетно-податкового середовища Економічна прозорість, розробка нових цифрових рішень для платників податків та суб'єктів господарювання для досягнення якісної зміни архітектури податкової системи країни.

Вагомий науковий доробок у дослідження проблематики податкового адміністрування в умовах цифровізації фінансової системи внесли такі відомі вчені як В. Андрущенко, З. Варналій, В. Вишневський, О. Десятнюк, Ю. Іванов, А. Крисоватий, І. Лютий, С. Онишко, Л. Сідельникова, А. Соколовська, В. Федосов, К. Швабій та багато інших. Сучасні тенденції та перспективні тренди діджиталізації процедур оподаткування висвітлювали своїх у працях такі науковці та фахівці: Є. Бамбізов, Н. Борецько,

Н. Каленіченко, Н. Литвин, Ю. Мороз, Н. Рудик, Н. Синютка, Ю. Цаль-Цалко, М. Шевчук та інші.

Однак модернізація інформаційних систем і технологій у податковій сфері потребує постійного моніторингу. В умовах сьогодення важливою є імплементація у фіскальні реформи перспективного зарубіжного досвіду. Водночас, малодослідженими залишаються питання ефективного інформаційного забезпечення діяльності податкових органів в контексті протидії фіскальним ризикам. У найближчій перспективі функціонування органів ДПС України на державному та територіальному рівнях потребує цифровізації їх функціонального потенціалу.

Мета роботи полягає в обґрунтуванні теоретико-прикладних та інституційних засад діджиталізації процесів оподаткування, окресленні перспектив імплементації цифрових технологій в українську фіскальну практику з урахуванням світового досвіду.

Для досягнення окресленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

- Висвітлити сутнісні домінанти діджиталізації як інструменту трансформації соціально-економічних процесів;
- Дослідити інформаційне та інституційне забезпечення діяльності державних податкових органів в Україні;
- Здійснити аналіз параметрів формування бюджетних ресурсів в умовах цифрової трансформації;
- Провести моніторинг тенденцій діджиталізації процедур адміністрування податків в Україні;
- Обґрунтувати світовий прагматизм використання цифрових технологій в адмініструванні податків і зборів;
- Окреслити перспективи діджиталізації процесів оподаткування в Україні з урахуванням досвіду розвинених країн світу.

Об'єктом кваліфікаційної роботи виступає процес діджиталізації фіскального простору держави.

Предметом кваліфікаційної роботи є теоретичні та прагматичні домінанти діджиталізації процесів оподаткування в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду.

Методи дослідження – історико-логічний; наукового узагальнення; методу системного підходу; індукції, дедукції, порівняння, систематизації; аналізу і синтезу; діалектичний метод; інституційний метод; метод єдності теорії і практики; структурно-динамічного аналізу; аналогії; формалізації; економіко-статистичні методи тощо.

Теоретичною основою дослідження є фундаментальні положення вітчизняної та зарубіжної економічної науки, наукові досягнення сучасної фінансової думки, наукові дослідження провідних фахівців у сфері фінансів, цифровізації, податкової та бюджетної політики.

Інформаційну базу роботи становлять нормативно-правові та звітно-статистичні матеріали Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства цифрової трансформації України, Державної служби статистики України, Державної податкової служби України, Державної казначейської служби України, а також монографічні дослідження й публікації у періодичних виданнях вітчизняних і зарубіжних авторів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у сформульованих та обґрунтованих положеннях, висновках і пропозиціях, які дозволяють визначити напрями оптимізації процесів оподаткування на базі використання цифрових технологій та сервісів.

Апробація результатів дослідження. Основні результати та висновки, отримані в ході проведеного дослідження були апробовані у вигляді тез доповідей на Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Актуальні питання фінансової теорії та практики».

Загальний обсяг роботи становить 73 сторінки, наведено 5 таблиць, 6 рисунків, 3 додатки, 60 літературних та інформаційних джерел.

РОЗДІЛ 1.

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ОПОДАТКУВАННЯ

1.1. Сутність діджиталізації як інструменту трансформації соціально-економічних процесів

Еволюція відносин між країнами привела світ до глибокої глобалізації за всіма напрямками розвитку, одним із неодмінних її атрибутів є поширення інформації. Понад два століття тому Н. Ротшильд сказав: «Хто володіє інформацією, той володіє світом». Це речення доведено застосовним до багатьох поколінь, націй і країн у різних сферах ділової комунікації, воно також певною мірою пророче й популярне до цього дня. Обмін інформацією або спосіб її поширення має значний вплив на певні політичні, соціальні, культурні, гуманітарні, економічні та інші процеси. події, а пошук ефективних засобів захисту вимагає постійного цифрового оновлення.

Цифровізація, як систематичне поширення цифрових інновацій у соціально-економічних процесах країни, змушує вдосконалювати технічні можливості, запроваджувати якісні інструменти для організації процесів управління, поєднуючи характеристики одиничних дій із засобами фінансової мотивації.

Важко уявити сучасний світ без інформаційних та цифрових технологій, які все більше проникають у всі сфери життя людини. Вплив Інтернет-технологій, інноваційні та зручні процедури, можливість накопичення та використання різноманітних інформаційних баз даних значно розширили можливості людини швидко та ефективно реагувати на виклики та потреби соціального середовища. Значною мірою «розширивши власний ресурсний потенціал, людина сьогодні стає дедалі вибагливішою до сфер публічних послуг, зокрема соціальних, які повинні повноцінно реалізувати інтерес буденного її існування» [11]. Україна, беручи за основу традиційні методи

державотворення, йде в ногу з часом, враховує суспільні потреби та технологічні зміни, має всі підстави запозичувати досвід провідних країн світу, одним із яких є пріоритетним для України. Соціальна еволюція стала застосуванням інновацій у державному управлінні.

Виникнення безлічі комунікативних мереж, освітніх Інтернет-платформ, криптовалют тощо доповнилися тотальним локдауном, поч. навесні 2020 р. і тривав у середньому 3 місяці для «окремих країн:

- Бельгія – 127 днів;
- Велика Британія – 110 днів;
- Україна – 108 днів;
- Греція – 107 днів;
- Чехія – 100 днів;
- Австрія – 93 дні;
- Франція – 87 днів;
- Польща – 77 днів» [18].

У більшості країн світу, внаслідок пандемії COVID – 19 та карантинними заходами щодо протидії її поширенню, які спричинили потребу створення максимально ефективних механізмів взаємодії та зв'язку [34].

Активні зміни національних соціально-економічних процесів призвели до стрімкого розвитку цифровізації та впровадження новітніх механізмів функціонування та розвитку в більшості сфер суспільного життя практично в усіх країнах світу. Україна не є винятком, і, незважаючи на низький рівень технічного забезпечення, впровадження будь-якої нової технології стикатиметься з значними труднощами. Як і у згаданих вище країнах, тотальний «локдаун» значно сповільнив розвиток національної економіки та натомість активізував діяльність приватних компаній та державних установ, сприяючи більш інтенсивній цифровізації систем зв'язку та управління. Зокрема, це стосується сфери взаємного обміну інформацією щодо пандемії коронавірусної хвороби та заходів протидії та запобігання її поширенню, навчальних програм на всіх наявних рівнях надання освітніх послуг: від

загальнообов'язкових навчальних закладів до вишів, а також засобів безпеки, у тому числі під час тривалого перебігу російської агресії щодо української держави.

Водночас, досліджуючи діджиталізацію як суспільне явище в умовах трансформації соціально-економічних процесів, насамперед, варто визначитися зі смисловим наповненням досліджуваного терміну. Дослідження цифрових технологій сприяло появі низки тлумачень дефініції «діджиталізація» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Наукові підходи до визначення дефініції «діджиталізація»

Автор (джерело) дефініції	Зміст дефініції
Definition of Digitalization	Діджиталізація - загальний термін для позначення цифрової трансформації суспільства та економіки. Він описує перехід від індустріальної епохи й аналогових технологій до епохи знань і творчості, що характеризується цифровими технологіями та інноваціями в цифровому бізнесі
Діджиталізація в Україні: електронне врядування та держпослуги	Діджиталізація – це «процес переведення різноманітної інформації у всіх її формах - текстовій, звуковій, графічній - у цифровий формат, зрозумілий сучасним гаджетам.
К.О. Купріна та Д.Л. Хазанова	Діджиталізація - способи приведення будь-якого різновиду інформації в цифрову форму
О.В. Халапсіс	Діджиталізація – «масове розповсюдження цифрових технологій, але також процес, який умовно можна назвати «оцифруванням буття» і який пов'язаний з тенденціями переведення у електронний вид найрізноманітніших типів інформації, яку використовує людина».
Оксфордський словник англійської мови, the process of changing data into a digital form that can be easily read and processed by a computer	Діджиталізація – дія або процес оцифрування, перетворення аналогових даних (зображень, відео- та текстових матеріалів) у цифрову форму. Оксфордський словник англійської мови (OED) простежує перше використання термінів «оцифрування» та «цифрування» у поєднанні з комп'ютерами до середини 1950-х років. Водночас, цифровізація означає впровадження або розширення використання цифрових або комп'ютерних технологій організацією, галуззю, країною тощо.

Автор (джерело) дефініції	Зміст дефініції
Scott Brennen, Daniel Kreiss	Діджиталізація – запровадження або збільшення використання організаціями, в певній галузі, країні тощо цифрових і комп’ютерних технологій
Ж.-П. де Клерк	Діджиталізація полягає у використанні цифрових технологій та даних (оцифрованих (діджиталізованих) та існуючих у цифровій формі спочатку) з метою одержання прибутку, поліпшення бізнесу, зміни/трансформації бізнес-процесів (відмінних від суто діджиталізації останніх) та створення належного середовища для їх реалізації, в основі якого – використання цифрової інформації.
Б. С. Тетерятник	Діджиталізація – «це процес приведення вихідних для провадження господарської діяльності елементів до цифрової форми»
Л.О. Лігоненко, А.В. Хріпко, А.О. Доманський	Діджиталізація «є однією з «візитних карток» нової економіки (неоекономіки) – нового типу соціально-економічного устрою, що поступово формується в межах постіндустріального періоду економічного розвитку шляхом впровадження досягнень науково-технічного прогресу та інноваційних методів господарювання, інтелектуалізації людського капіталу, використання передових новітніх технологій, прискореного розвитку наукомістких галузей економіки, надання пріоритету виробництву знань та послуг, становленню менталітету творчого, ефективного, раціонального бізнесу».

У таблиці наведена лише частина з усіх наявних визначень цього терміну. Навпаки, вивчення цифровізації з точки зору спрощення управлінських рішень безпосередньо впливає на подальший розвиток суспільства та потребує з’ясування його змісту. Отже, враховуючи складність впровадження новітніх технологій у процес виконання функцій держави, цифровізація – це цифрова трансформація соціально-економічних процесів, що підтримується та розвивається державою для вдосконалення та покращення комунікації з суспільством [39].

Однак широке застосування програмних продуктів у повсякденному житті громадян не тільки приносить комфорт користувачам, а й створює певні перешкоди (табл. 1.2).

Таблиця 1.2.

Переваги та недоліки діджиталізації надання державних послуг

<i>Переваги діджиталізації</i>	<i>Недоліки діджиталізації</i>
Швидкий доступ до необхідних даних.	Тривалий час оцифрування даних.
Мінімізація часу для систематизації й синхронізації необхідних даних.	Залежність від якісної роботи та справності електро-цифрових систем.
Покращення ефективності роботи державних службовців.	Необхідність у підвищенні кваліфікації працівників у сфері ІТ-технологій.
Підвищення продуктивності праці службовців.	Зменшення кількості робочих місць.
Якісна, швидка й точна обробка даних та формування звітів.	Потреба у якісному технічному оснащенні та систематичному його оновленні.
Наявність аудіо чи текстових комунікаційних програм для дистанційного спілкування й поінформованості працівників та окремих громадян.	Залежність від глобальних комунікаційних систем.
Покращення й надання послуг громадянам.	Потреба у постійній технічній підтримці.
Зменшення затрат на надання послуг.	Необхідність постійного зв'язку із персоналом.
Мінімізація помилок у розрахунках, аналітиці, прогнозуванні та плануванні.	Потреба постійної уваги до світових тенденцій та нововведень у галузі.
Забезпечення інклюзивності.	Необхідність своєчасного оновлення даних.
Скорочення бюрократизації процесу надання державних послуг.	Розвиток та поглиблення хвороб певних органів людини: зору, руху тощо.
Комфортні умови отримання державних послуг.	Потреба у систематичному оновленні цінової політики.
Забезпечення науково-технічного процесу в державі.	Потреба в офлайн дублюванні окремих послуг в зв'язку з наявністю літніх людей, не здатних освоїти новітні технології.
Покращення доступності отримання державних послуг.	Небезпека у неправомірному використанні персональних даних або інших конфіденційних даних.

В Україні цифрова трансформація соціально-економічного простору відбувається певними повільними темпами в порівнянні з західним ринком.

Однак, аналізуючи світове дослідження компанії Riverbed Technology в «дев'яти розвинених країнах, таких як США, Бразилія, Німеччина, Франція, Китай, Сінгапур, Індія, Великобританія, Австралія (об'єктами опитування були підприємств в сфері продаж, транспорту, промисловості, охорони здоров'я), 95% респондентів заявили про неспроможність на даний час впровадження діджиталізації у власні бізнес-процеси.

Перш за все, основними проблемами на шляху цифрової трансформації постають обмежений бюджет та застаріла мережева інфраструктура. До негативних факторів відносяться також непрозорість роботи кінцевих споживачів, низька кваліфікація кадрів та невисока зацікавленість керівництва в проведенні цифрових ініціатив» [25].

Крім того, темпи зростання цифровізації безпосередньо залежать від інституційного середовища країни, включаючи національну політику, законодавчі та регуляторні дії та фіскальні інструменти. Через хронічну відсутність інноваційної бази в національній економіці представники великих і середніх підприємств неохоче інвестують в інноваційні проекти, що послаблює цифрову трансформацію.

Проте сьогодні активне залучення держави до вдосконалення інноваційних процесів може прискорити розвиток різних галузей. Навіть у держсекторі країни прикладом інноваційних змін є впровадження цифрових додатків чи інших розробок для оптимізації роботи державних органів та мінімізації рівня бюрократії. Це проявляється в привабливості електронних водійських прав, нових трудових книжках у цифровому форматі та онлайн-сервісі «Країна в смартфоні».

Процес цифрової трансформації є рушійною силою, що стимулює зміни в бізнес-середовищі та базується на впровадженні нових технологій, таких як аналітика великих даних, Інтернет речей, хмарні технології чи 3D-друк [8].

Звідси – перехід від класичної «продуктової» організації до технологічної, тобто застосування нових моделей управління на основі розробки цифрових стратегій [48]. Завдяки цифровій трансформації бізнес-

процеси стають ефективнішими. Щоб мати змогу оперативно та гнучко адаптуватися до змін, необхідно використовувати хмарні платформи, які не лише прискорюють робочі процеси та інтеграцію даних, але й покращують аналітичні процеси та підготовку корпоративних звітів. Водночас зовнішньою перевагою цифровізації бізнесу є можливість адаптації та тиражування продуктів чи послуг відповідно до вимог та очікувань споживачів.

Констатуємо, що за останні декілька років суттєво зросла кількість послуг у сфері фінансів та оподаткування, які надаються в електронному варіанті (онлайн). Наприклад, «створено Електронний кабінет платника податків, який становить собою новий електронний сервіс веб-порталу ДПС України, який за допомогою спеціального інструмента доступу (наприклад, електронної картки платника податків) з використанням електронно-цифрового підпису дозволяє платнику податків працювати з органами податкової служби в режимі реального часу» [51, с. 73].

Електронний кабінет платника податків є: «захищеним, персоналізованим та безпечним електронним сервісом, який продукує безконтактні способи взаємодії платників податків та ДПС з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Дійсно, розвиток електронних каналів взаємодії з платниками податків – один з ключових напрямків взаємодії органів ДПС та зобов'язаних учасників податкових відносин. Наразі ДПС поступово розширює перелік електронних сервісів, чим створює ще більше можливостей для реалізації принципу зручності при виконанні податкового обов'язку» [30].

В електронному кабінеті реалізовано «такі сервіси для платників податків – Е-реєстри, Е-системи, Е-послуги та Е-розрахунки, серед яких найбільшою популярністю користуються Е-реєстри, пошук фіскального чека, пошук марки акцизного податку, Е-послуги і податкова звітність. Якщо звернути увагу на сферу діяльності платників податків, то найактивнішими користувачами податкових електронних послуг є платники, зайняті в сфері комп'ютерного програмування, роздрібній торгівлі в

неспеціалізованих магазинах пере-важно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами, наданням в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна, іншими видами роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах. Загалом, Державна податкова служба України разом з Державною митною службою України надають понад сто двадцять шість видів адміністративних послуг, а це є найбільшим показником серед органів виконавчої влади» [18].

Цифрові технології, які застосовуються в межах використання «Єдиної автоматизованої інформаційної системи» (митний блок) і «Податковий блок» значно знижують затрати в діяльності фіскальних органів, сприяючи підвищенню ефективності їх роботи при здійсненні податкового та митного контролю. Однак слід зазначити, що інші елементи цифрових інструментів широко використовуються фіскальними органами з метою підвищення рівня накопичення податків, а саме цифрові податкові сервіси. Завдяки реалізації функції стимулювання збору та адміністрування податків, її реалізація виражається у заохоченні платників податків до взаємодії з фінансовою службою в цифровому середовищі, що пов'язано з податковим контролем. У сучасному контексті оцифрування фіскального простору зовні виглядає як певне збільшення кількості різноманітних послуг, що пропонуються в онлайн-середовищі. [33].

Разом із тим, на нашу думку, існує суттєва потреба у більш комплексному впровадженні цифровізації у сферу податково-правового регулювання. Вбачається логічним ідентифікувати та охарактеризувати «два основних напрямки:

- а) оподаткування операцій в цифровій економіці;
- б) впровадження цифрових технологій в адміністрування податків, зборів, обов'язкових платежів.

Розвиток технологій сьогодні призводить у сфері оподаткування до двох взаємодоповнюючих, але протилежних за напрямком процесам: з одного боку, відбувається скорочення тіньового сектора за рахунок технологічного

розвитку податкового контролю та податкового адміністрування, а з іншого – нарощування обсягів цього тіньового сектора в неконтрольованих або слабо контрольованих видах діяльності» [43, с. 70]. Це спонукає до поглиблення наукових досліджень у напрямку цифровізації національного фіскального простору, особливо в контексті появи зовнішньоекономічних, соціальних та епідеміологічних ризиків та загроз.

Тенденція цифровізації світової економіки, розвиток сектору інформаційних технологій, формування мережевого комунікаційного суспільства, зміни в структурі та формі праці, які є основними джерелами доходів від оподаткування фізичних осіб, змінили встановлену фіскальну систему. простір, переавантажуючи існуючі теорії оптимального оподаткування, водночас припускаючи нестандартні протиріччя. Водночас процедури і технології податкового нагляду та якість податкового менеджменту ПДФО залишаються недостатніми.

Оцифровка переформатує податковий процес, повертаючи податковий потік, послаблюючи інформаційні обмеження в оподаткуванні за допомогою оновлених процедур і технологій, які визначають справжні економічні наслідки діяльності платників податків. У той же час цифрове виключення не можна ігнорувати або недооцінювати.

Фактично, діджиталізація «полегшує роботу фіскальних служб у систематизації наявної інформації в різних підрозділах податкової системи, а отже, кращому виявленні уникнень та ухилень від оподаткування» [50, с. 103]. Загалом, удосконалення податкової системи за допомогою цифрового використання інформаційних ресурсів зможе сприяти досягненню компромісу між ефективністю оподаткування та справедливістю.

Пріоритетами новітньої фіскальної політики мають стати глобалізація та міждержавний обмін податковою інформацією, модернізація фіскальної термінології, творче розширення податкової бази за рахунок впровадження нових методів і технологій податкового контролю [14, с. 91].

Можна побачити, що в українському державному секторі «цифрові» технології є одним із головних напрямків реформи державного управління та конкретним прикладом того, як країні можна скористатися перевагами «цифрового» світу. Синергетичний потенціал мобільних, соціальних, «хмарних» технологій, «інтернету речей» та технологій аналізу даних сукупно здатні привести до істотних змін у державному управлінні та зробити державний сектор України реактивним, ефективним і ціннісним.

1.2. Інформаційне забезпечення діяльності податкових органів в Україні

Сучасним трендом розвитку соціальних, економічних, фінансових та фіскальних процесів у тотальному економічному середовищі виступає алгоритм прийняття рішень, що ґрунтуються на принципах Industry 4.0 (популярного напрямку «Четвертої промислової революції»). Проте в практиці фіскального регулювання в Україні все ще домінують принципи, притаманні третій фазі цифрової революції, які визначаються розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, автоматизації та роботизації виробничих процесів (переважно декларативного характеру). Однак цифровізація є ключовою парадигмою Індустрії 4.0.

Ідеї цифровізації у сфері державних фінансів та оподаткування не є новими, але їх необхідно постійно оновлювати та підтримувати відповідно до темпів технологічних змін, появи нових засобів впровадження та інструментів, а в деяких випадках цифровізація повинна бути постійним. У сфері оподаткування актуальним і простим у використанні інструментом для кожного платника є платформа «Електронний кабінет платника податків». Водночас відмінності в основі умов реформування та моніторингу партнерства створюють нові виклики для платників податків та податкової системи в цілому [24, С. 317].

Варто зазначити, що прагматизм переважної більшості країн ЄС у питанні доступу до податкової інформації характеризується досить широким розмахом, який виходить за рамки усталеної практики в Україні. Зокрема, у багатьох країнах Європи, а також у Канаді та США існує єдиний національний інформаційний ресурс даних про громадян, нерезидентів, платників податків, суб'єктів оподаткування, доступ до якого мають національні органи, податкові органи, прокурорів. Установи, органи місцевого самоврядування, правоохоронні органи, фізичні та юридичні особи тощо.

Це має багато переваг як для органів державної влади (можливість швидко отримати необхідну та достовірну інформацію без необхідності надання громадянами різних типів облікових даних), так і для громадян (фінансові та часові наслідки). При цьому останні навіть формуються на основі даних, отриманих від третіх осіб (наприклад, у Швеції) [26, с. 145].

Важливим напрямком виконання інформаційно-консультативних функцій Державної податкової служби України є інформаційне забезпечення, яке складається з комплексу форм документації, нормативно-правової бази та реалізованих рішень щодо обсягу інформації, місця розташування, типу організації. інформації. Розповсюджується в інформаційному просторі суб'єктів податкової політики. Реалізація інформаційних функцій податкових органів є одним із основних напрямків роботи ДПС України щодо накопичення та відповідної обробки даних бухгалтерського та податкового обліку [40, с. 157], що має велике значення для вирішення податкових ризиків, боротьби з фіскальними правопорушеннями та підвищення рівня добровільної сплати податків на всіх рівнях бюджету (консультаційний аспект).

Згідно з Податковим кодексом України «інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів розглядається як комплекс заходів, що координуються центральним органом виконавчої влади, котрий забезпечує формування та реалізацію державної фінансової політики, щодо збору, опрацювання та використання інформації, необхідної для виконання покладених на контролюючі органи функцій» [30].

У Законі України «Про інформацію» та у Податковому кодексі України визначено поняття «податкова інформація» як «сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності та необхідні для реалізації покладених на контролюючі органи завдань і функцій у порядку, встановленому Податковим кодексом України» [30].

Таким чином, податкова інформація включає як публічну інформацію, так і інформацію з обмеженим доступом. Екстраполюючи наведене вище визначення поняття «інформація з обмеженим доступом» та зазначені характеристики інформації з обмеженим доступом на предмет дослідження, пропонуємо визначити податкову інформацію з обмеженим доступом як сукупність інформації та сукупність інформації. Дані, створені або отримані суб'єктом інформаційних відносин у процесі поточної діяльності, а також дані, необхідні для виконання покладених на податкові органи завдань і функцій у порядку, передбаченому Податковим кодексом України, доступ до які обмежені через особливу цінність для їх власника або добросовісного користувача, законодавство України.

Загальні засади правового режиму відкритої податкової інформації чітко визначено в Законі України «Про доступ до публічної інформації» [13]. Щодо правового режиму податкової інформації з обмеженим доступом, то він не знайшов законодавчого закріплення. Водночас Податковий кодекс України містить ряд положень, що безпосередньо визначають правовий режим податкової інформації з обмеженим доступом. Серед «основних такі:

– платник податків має право на нерозголошення контролюючим органом (посадовими особами) відомостей про такого платника без його письмової згоди та відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, державну, комерційну чи банківську таємницю та стали відомі під час виконання посадовими особами службових обов'язків, крім випадків, коли це прямо передбачено законами (ст. 17 Податкового кодексу України);

– не допускати розголошення інформації з обмеженим доступом, що одержується, використовується, зберігається під час реалізації функцій, покладених на контролюючі органи (ст. 21 Податкового кодексу України);

– документи, що містять комерційну таємницю або є конфіденційними, передаються окремо із зазначенням посадової (службової) особи, що їх отримала» [31].

Передача таких документів для їх огляду, вивчення і їх повернення оформляються «актом у довільній формі, який підписують посадова (службова) особа контролюючого органу та платник податків (його представник) тощо» [5].

Також зазначаємо, що податкова інформація, отримана відповідно до податкового законодавства, зберігається в базі даних інформаційно-телекомунікаційної та інформаційно-телекомунікаційної системи ЦДАВО. З цієї точки зору Інформаційно-довідковий відділ та Департамент електронних послуг відіграють важливу інституційну роль. Отже, інформаційне забезпечення діяльності податкових органів державного та регіонального рівнів можна розглядати як комплекс заходів суб'єктів податкової роботи всіх рівнів, що включає накопичення, обробку, облік та використання необхідного інформаційного масиву. Виконувати покладені на них завдання та функції. Складність цього визначення створить синергію завдяки ефективній консультаційній та усній роботі та впровадженню цифрових технологій. Орган ДПС України використовує у своїй діяльності великий обсяг різноманітної інформації, що стосується змісту та результатів діяльності суб'єктів господарювання, звітних даних, характеру взаємовідносин з іншими суб'єктами фінансово-господарської діяльності, опису дозволів на здійснення окремих видів комерційної діяльності та ін. Дані про наявність ліцензій та ліцензій [20, с. 149].

Останнім часом популяризується практика збору інформації з ресурсів соціальних мереж, однак, такий аспект потребує ґрунтовної перевірки.

В цьому контексті варто звернутися до досвіду Німеччини, який зазначає наступне: «при перевірці інформації про платника податків в мережі Інтернет, контролюючі органи звертають увагу на інтернет-сторінку підприємства, а також на той нюанс, у яких соціальних мережах цей суб'єкт зареєстрований (Facebook, Twitter, Instagram, Xing тощо), поряд з цим, перевіряють історію інтернет-сторінок (archive.org) і з'ясовують власника домену. Здебільшого, основну увагу приділяють інформації, що міститься у таких базах даних як Amadeus та Markus. Зокрема, у базі даних Amadeus міститься деталізована інформація щодо підприємств у Європі, рейтинг та індикатори надійності членів правління (директорів), звіти про діяльність підприємства (галузеві звіти). Що стосується інформаційної бази даних Markus, то вона дозволяє отримати більш детальну інформацію щодо підприємств у Німеччині, Австрії, Люксембурзі, внесення до торгового реєстру, опису видів діяльності (базових фінансових даних), членів правління (директорів), повідомлень засобів масової інформації» [43, с. 17]. В українській практиці активно використовуються інформаційні портали на прикладі YouControl, Liga Contr Agent, Опендатабот.

Важливим елементом дослідження є електронний документообіг як активний об'єкт ДПС України, що пояснюється системною взаємодією процесів створення, обробки, відправлення, передачі, приймання, зберігання, використання та знищення електронних документів. , шляхом перевірки їх цілісності Оформити та, якщо необхідно, підтвердити отримання таких документів.

Обіг електронних документів здійснюється відповідно до законів України або згідно з договорами, що визначають взаємовідносини суб'єктів документообігу. Використання електронних документів у цивільних відносинах здійснюється відповідно до загальних вимог до вчинення правочинів, встановлених цивільним законодавством. Тобто цілісність електронних документів контролюється шляхом перевірки електронного цифрового підпису. Незважаючи на те, що, як зазначалося раніше,

електронний документообіг та електронний підпис стали частиною законодавчої реальності України, вони не створюють повністю реальних захищених ресурсів, що унеможлиблює отримання сторонніми особами вищезазначеної інформації [16, С. 135]. Хоча в стратегії розвитку РНБО йдеться про забезпечення інформаційної безпеки, реального механізму захисту немає. Захист інформації повинен забезпечуватися протягом усього періоду її існування, а всі запити на доступ до інформації, особливо в комп'ютерних системах, повинні контролюватися комплексом засобів захисту. Отже, без посилення інформаційного забезпечення податкової сфери неможливо підвищити ефективність управління в податковій сфері. Для цього необхідно на законодавчому рівні створити нову модель взаємодії бухгалтерської та податкової систем в Україні. На етапі реалізації Національного плану інформатизації необхідно оновити розгалужену мережу автоматизованої системи «Єдине вікно подання електронної звітності» в усіх установах ДПСУ та ДМСУ, які приймають звітність платників податків. Нарешті, в рамках інформаційних систем митних і податкових органів необхідно розробити комплексну систему захисту конфіденційної інформації протягом усього періоду її існування, яка з відповідною складністю контролюватиме всі запити на доступ до податкової інформації. її захист.

Відповідно до перспективних цілей функціонування органів ДПС України на державному та територіальному рівнях планується цифрова трансформація адміністративних послуг у таких ключових сферах як е-податки, е-РРО, е-Акциз.

Здійснити моніторинг тактичних і стратегічних проєктів цифровізації сервісів ДПС можна на порталі «Дія». Там міститься необхідна інформація про проєкти, зокрема, чіткі «дедлайни», пов'язані проєкти та відповідальні інституції (особи) за процеси реалізації. На разі мова йде про наступні заходи:

- «створення інформаційної системи електронного адміністрування акцизного податку;

- розвиток інформаційної системи для збору, зберігання, використання даних РРО/ПРРО;
- оновлення електронних послуг кабінету платника податків» [35].

У сучасних умовах стейкхолдери все більше зацікавлені в оперативності, зручності та зрозумілості отримання інформації, а держава та її контролюючі органи всіх рівнів повинні максимально зрозуміло трактувати цю інформацію для суб'єктів господарської діяльності. Вдалим кроком з боку держави стала реалізація проекту функціонування електронних кабінетів платників податків, який, безперечно, систематизував та скоротив час відвідування податкових органів (переважно в регіонах). В умовах фіскальної цифровізації це важливий і незамінний інструмент для налагодження партнерства між державами, регіональними установами та комерційними структурами [31, С. 102].

Отримання електронного цифрового підпису (платного та безкоштовного) забезпечує доступ до комплексу електронних (інформаційних) сервісів ДПС України, зокрема кабінету платника податків.

На сьогодні функціональні можливості електронного кабінету платника податків дозволяють отримати базову інформацію про власний статус суб'єкта господарювання. Внутрішній інтерфейс вказаного сервісу інтерпретується через призму трьох модульних компонент:

- 1) «Загально-інформаційний блок – зміни в законодавстві, актуальні нормативно-правові акти, типи документів, форми звітності тощо;
- 2) Персонально-інформаційний блок – комплексна інформація щодо облікових даних платника податків (виключно суб'єкта підприємницької діяльності), функціональна можливість подання звітних документів, податкове партнерство (в т.ч. листування);
- 3) Інформаційно-моніторинговий блок – відстеження стану розрахунків за податками та платежами. Доступна інформація

щодо попередніх, поточних та майбутніх податкових зобов'язань платника податків» [47].

Функціональний потенціал даного сервісу має розгалужену інформаційно-довідкову та обслуговуючу систему функцій, однак, перспективним напрямком його розбудови є діджиталізація (створення відповідних «гаджетів», мобільних додатків, диверсифікація можливостей в інформаційному порталі «Дія») та розширення комунікативних послуг («меседжери», сповіщення на смартфон, консультації в режимі реального онлайн часу через впливаючі вікна тощо).

Регіональний моніторинг показує, що завдяки залученню інноваційних принципів управління територіальною громадою з'явилися нові пріоритети та завдання, які необхідно вирішувати на окремому територіальному рівні. Ефективному використанню інформаційних ресурсів фінансової звітності та статистичних спостережень на рівні територіальних установ, у тому числі новоутворених районів та громад, можуть сприяти:

- Поліпшення спостереження за господарською діяльністю територіальних громад щодо повноти, достовірності та актуальності бюджетної та податкової інформації [56, С. 390];
- Забезпечити взаємодію всіх інформаційних потоків, що формуються у фінансовій звітності та статистичних системах суб'єктів господарювання регіону;
- Підвищення ефективності фінансової інформації та ін.

Плідним аспектом є запуск у 2021 році ДПС України для надання електронних інформаційних послуг органам місцевого самоврядування. Як наслідок, за I квартал 2021 року понад 1400 громад області отримали звітні інформаційні дані про джерела доходів, а також суми нарахованих і сплачених податків та суми податкової заборгованості щодо 425 тис. платників податків (юридичних осіб) звіти про переоплати на відповідних територіях [59]. Окремо зазначимо, що для отримання звіту посадовим (уповноваженим) особам територіальної громади необхідно виконати чотири дії. (див. рис. 1.1).

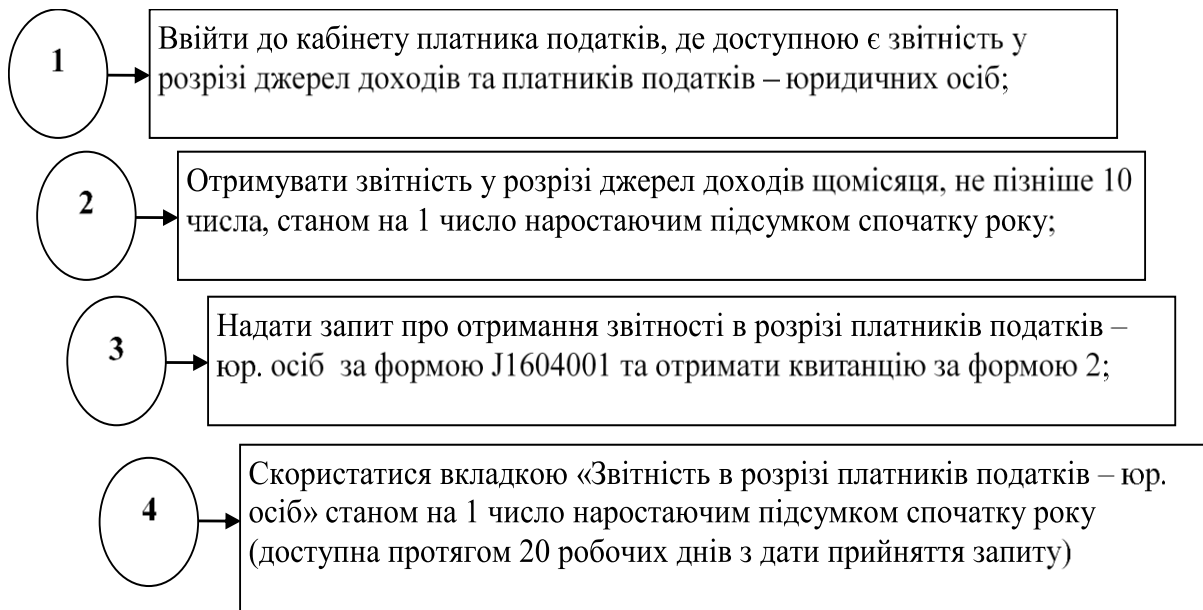

Рис. 1.1. Алгоритмізація дій щодо отримання необхідної податкової інформації органами місцевого самоврядування

Джерело: побудовано на основі [21, 39]

Тому ефективно інформаційне забезпечення у взаємодії (співпраці) податкових органів державного та регіонального рівнів з органами місцевого самоврядування, платниками податків (фізичними та юридичними особами) та іншими суб'єктами податкової політики матиме багато наслідків.

Зокрема, слід звернути увагу на такі аспекти: цифровізація фіскального простору, мінімізація податкових ризиків, гармонізація податкових систем із системами розвинутих країн світу, підвищення прозорості бюджетних процесів, посилення фіскальної децентралізації та підвищення податкової ефективності. . Підвищення рівня фінансової грамотності населення та податкової культури платників податків, за рахунок чого зменшується кількість фіскальних злочинів та збільшуються податкові надходження до всіх рівнів бюджету.

Висновки до розділу 1

Вивчення цифровізації з точки зору спрощення управлінських рішень, що безпосередньо впливають на подальший розвиток суспільства, та враховуючи складність впровадження новітніх технологій, дозволяє ідентифікувати її як цифрову трансформацію соціально-економічних процесів, важливий крок для країни. покращити та покращити свої стосунки із суспільством Підтримуючи та розвиваючи через комунікацію, переваги та недоліки цифровізації надання державних послуг також зосереджені на наукових дослідженнях. Кваліфікаційна вправа підкреслює та підтверджує необхідність використання електронних цифрових сервісів у контексті податкових платежів платників податків та управління їх державними установами.

Згруповано заходи, що забезпечують інформаційно-аналітичне забезпечення функціонування фіскальних установ в Україні на різних рівнях управління. Процесу цифровізації податкових послуг приділено значну увагу та підтверджено перспективність його моніторингу. Досліджено роль та особливості інформаційного потенціалу іноземних податкових органів. Визначено основні детермінанти інформаційного забезпечення діяльності податкових органів державного та регіонального рівнів України. Проведено діагностику можливостей модульної складової Електронного кабінету платника податків. Досліджено характеристики електронної податкової інформації органів місцевого самоврядування. Згруповано соціально-економічні та фінансові наслідки підвищення інформаційного потенціалу (інноваційності) органів ДПС України.

Отже, причинами впровадження цифрових технологій у сферу фіскальних відносин є: зменшення можливостей працівників фіскальних установ втручатися в процес накопичення та витрачання бюджетних ресурсів, необхідність зменшення елемента корупції у прийнятті рішень. нові технології можуть покращити роботу податкових органів та систему надання податкових

пільг, прозорість повернення накопичених податкових коштів тощо, необхідність підвищення якості податкового контролю та впровадження автоматичних механізмів виявлення випадків ухилення від сплати податків або недодекларування; необхідність забезпечення збільшення швидкості обробки фінансової інформації у сфері накопичення та використання бюджетних коштів; необхідність спрощення комунікації з платниками податків та використання бюджетів. Порядок взаємодії суб'єктів коштів, запровадження процедур автоматизованих платежів та їх розподілу, можливість скорочення витрат на утримання податкових органів за рахунок автоматизованих процесів управління тощо.

РОЗДІЛ 2. ПРАГМАТИЧНІ ДОМІНАНТИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ФІСКАЛЬНОГО ПРОСТОРУ ДЕРЖАВИ

2.1. Аналітичні тенденції формування бюджетних ресурсів в умовах цифрової трансформації

Економічна трансформація та зміцнення Української держави та утвердження її шляху розвитку в процесі перманентної інтеграції невіддільні від реформування та вдосконалення податкової політики. Нині в контексті реалізації євроінтеграційного процесу та в рамках динаміки економічних факторів, соціально-політичних характеристик гостро постає проблема реалізації податкової політики в Україні. Важливим фактором, що визначає вимоги сучасної податкової політики, є необхідність прискорення економічного зростання в Україні.

В умовах нестабільності української економічної системи вирішення фінансових проблем є важливим важелем стабілізації сталого економічного та соціального розвитку українського регіону та країни. У контексті цього «податкова політика повинна стати дієвим інструментом регулювання соціально-економічних процесів суспільства та виступити основним важелем впливу на реалізацію сучасних системних економічних реформ в Україні, особливо в умовах європейської інтеграції» [28, с. 155].

Варто відмітити, що серед фінансових важелів державної підтримки інвестиційної діяльності особливе місце відводиться податковій політиці країни: «саме за допомогою інструментів податкового регулювання держава може реально забезпечити дієву мотивацію інвесторів і реципієнтів інвестицій, істотно зменшуючи податковий тиск на цю сферу підприємницької діяльності» [29, с. 37].

З метою оцінки сучасного стану реалізації податкової політики в Україні проведемо оцінювання її ефективності в контексті наповнення Державного бюджету України за 2018-2022 рр. у розрізі фіскально-значущих податкових платежів: податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток підприємств, податок на додану вартість, акцизний податок (див. табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Динаміка планових та фактичних показників надходжень
фіскально-значущих податків до Державного бюджету України, млрд.
грн.**

Період	Податковий платіж	Планові надходження	Фактичні надходження	Питома вага в бюджеті, %
2022р.	Податок на доходи фізичних осіб	149,8	148,4	12,32%
	Податок на прибуток підприємств	170	117,1	9,73%
	Податок на додану вартість	608,7	467,1	38,79%
	Акцизний податок	161,8	102,4	8,50%
2021р.	Податок на доходи фізичних осіб	137,58	137,56	11,40%
	Податок на прибуток підприємств	145,98	147,75	12,24%
	Податок на додану вартість	524,69	536,48	44,46%
	Акцизний податок	138,69	162,45	13,46%
2020р.	Податок на доходи фізичних осіб	111,3	117,28	11,47%
	Податок на прибуток підприємств	110,46	108,69	10,63%
	Податок на додану вартість	389,9	400,59	39,19%
	Акцизний податок	128,51	138,3	13,53%
2019р.	Податок на доходи фізичних осіб	106,16	109,95	10,92%
	Податок на прибуток підприємств	95,52	107,09	10,63%
	Податок на додану вартість	415,84	378,69	37,59%
	Акцизний податок	130,23	123,35	12,25%
2018р.	Податок на доходи фізичних осіб	91,12	91,74	9,99%
	Податок на прибуток підприємств	82,32	96,88	10,55%
	Податок на додану вартість	384,36	374,51	40,80%
	Акцизний податок	124,09	118,85	12,95%

Джерело: побудовано на основі [34]

За аналізований період спостерігаємо циклічний прояв у роботі фіскальних інституцій щодо виконання планових показників надходжень до Державного бюджету України, зокрема перевиконання відбувалося здебільшого у 2020-2021 рр., а найсуттєвіше загальне недовиконання – у 2022 році. Найбільший показник недовиконання з податку на доходи фізичних осіб спостерігався у 2022 році (99,07%), найбільший показник перевиконання з даного податку – у 2019 році (103,57%), інформацію щодо інших податкових платежів узагальнено на рисунку 2.1.

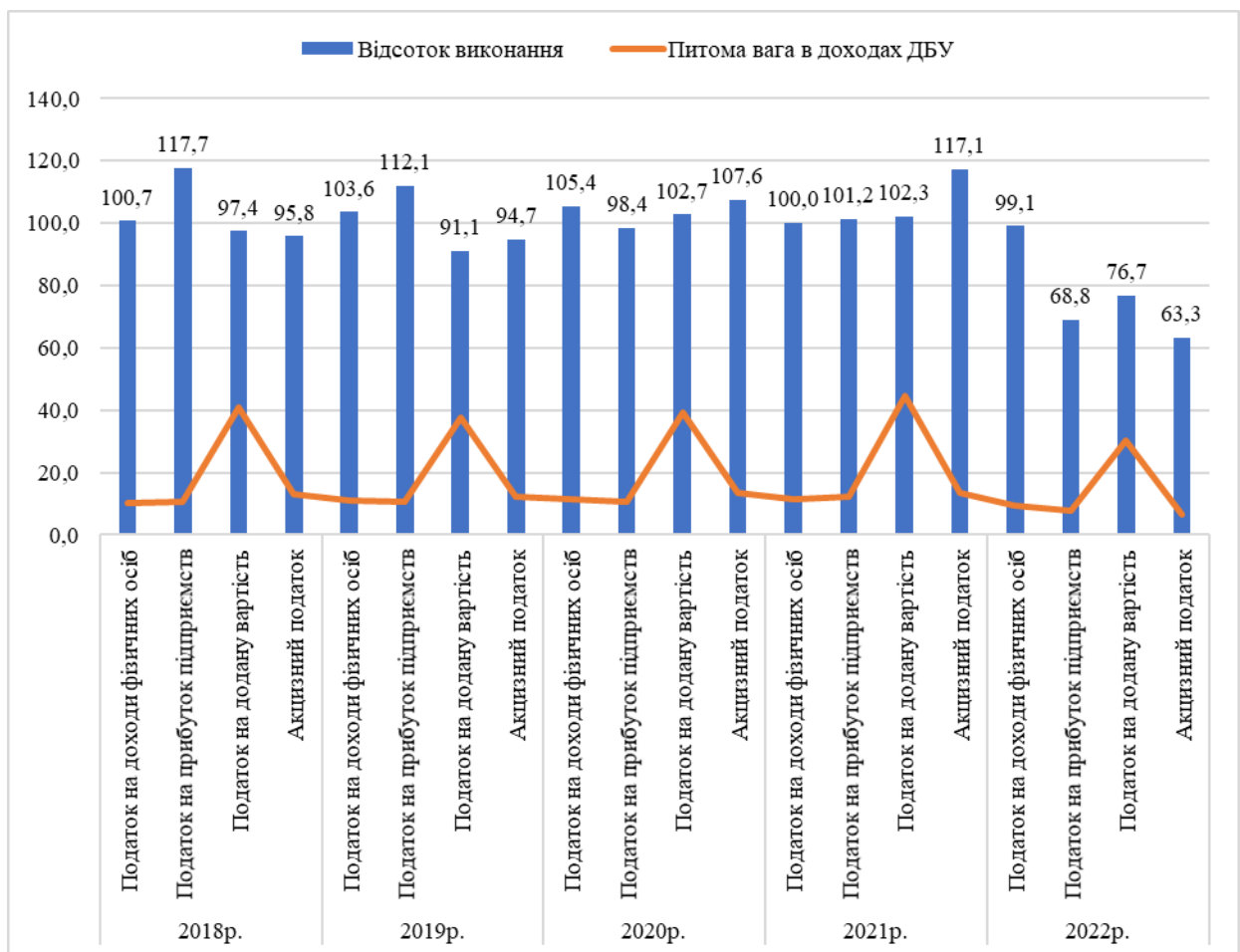

Рис. 2.1. Фінансові надходження до бюджетів України, млн. грн. [30]

На обсяг податкових надходжень впливають як макроекономічні, так і мікроекономічні чинники. Значний вплив на обсяги податкових надходжень до бюджету має «група соціально-економічних факторів, яка визначає

потужність податкового потенціалу, насамперед базу оподаткування, що є визначальною для нарахування податкових платежів» [31, с. 43].

Слід відмітити, що впродовж 2018-2021 рр. негативний вплив на розвиток вітчизняної економіки та наповнення бюджету мали такі чинники, як: несприятлива цінова кон'юнктура на світових товарних ринках; повномасштабне російське вторгнення в Україну в лютому 2022 року; низька платоспроможність населення, існуючі структурні дисбаланси в економіці. Ці чинники негативно впливають на результативність діяльності суб'єктів господарювання та на отримання ними прибутків, виплату заробітних плат і сплачені податки в цілому.

У 2022-2023 рр. на динаміку податкових та інших надходжень суттєво вплинула повномасштабна війна російської федерації проти України. Період воєнного стану та економічної нестабільності несе велике навантаження на Державний та місцеві бюджети, норми бюджетно-податкового законодавства постійно трансформуються.

Проте від поповнення бюджетних ресурсів (особливо у регіональній площині) залежить допомога військовим, підтримка населення, ліквідація наслідків вторгнення тощо. Зокрема: «за 2022 рік велика кількість людей була змушена тікати від війни, залишаючи власні домівки, роботу, та переїжджати в більш безпечні регіони, і у зв'язку з цим виникла потреба у збільшенні робочих місць для забезпечення, підтримки нашої економіки та армії. Так, одним із джерел поповнення може бути підвищення контролю офіційного працевлаштування, зокрема внутрішньо переміщених осіб, створення нових робочих місць, тобто залучення до сплати ПДФО; також ефективно управління земельними ресурсами, систематичний облік землі, і звісно, перевірки орендної плати зможуть доповнювати надходження місцевих бюджетів» [49]

Тим не менше, наголосимо, що стабілізаційну фіскальну роль для української бюджетної системи у 2022-2023 роках відіграють надходження від іноземних держав та міжнародних фінансових інституцій. Зокрема у 2022 році фінансові потоки від міжнародних партнерів зросли у 370 разів по відношенню

до попереднього звітного періоду, а станом на 3 квартали 2023 року цей показник займав майже 18% у доходах Державного бюджету України (у 2022 році – близько 27%), що можна спостерігати на рис. 2.2 [36].

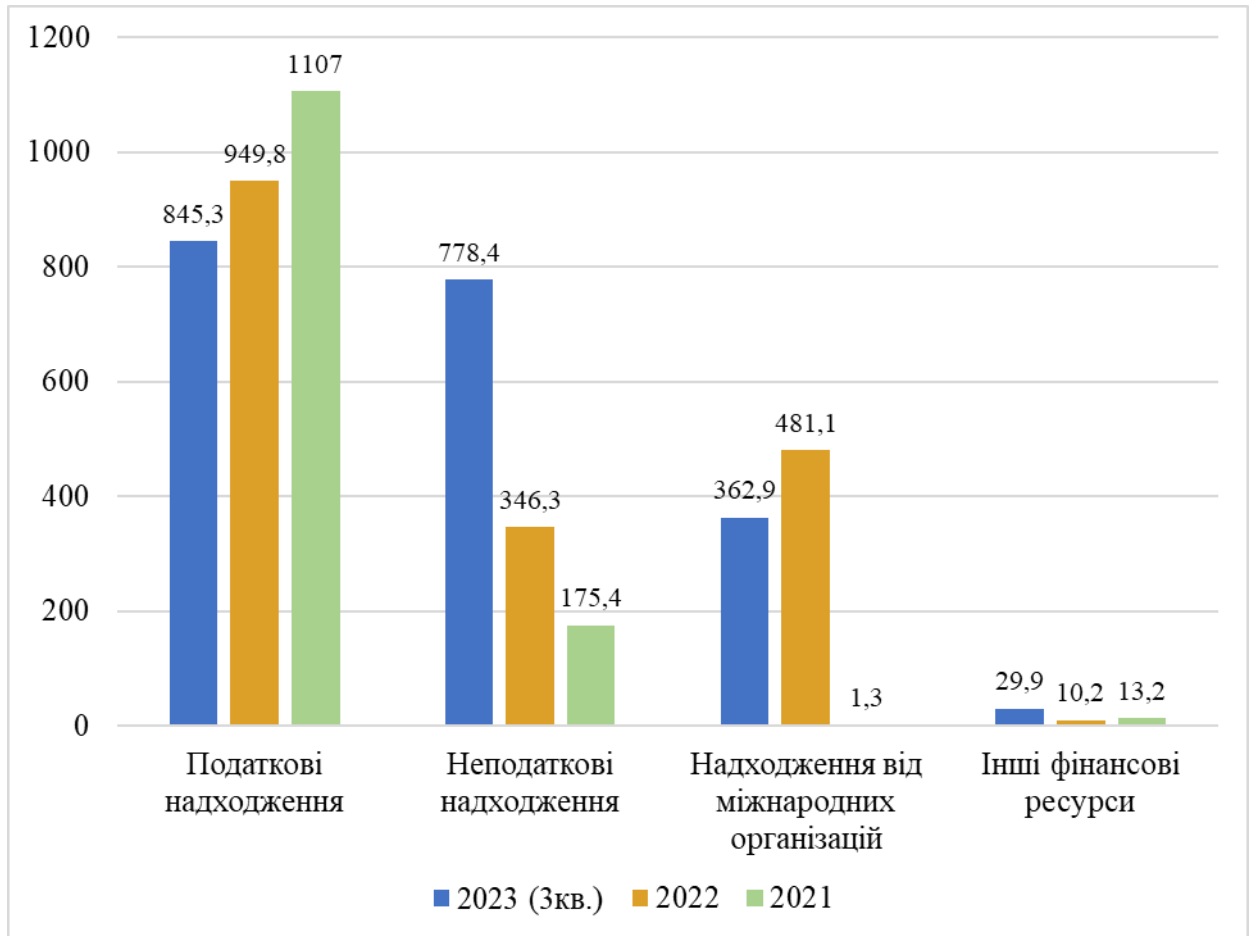

Рис. 2.2. Структура бюджетних ресурсів України у 2021-2023 рр., млрд. грн.

Джерело: побудовано на основі [36]

Порівняно з умовами позик, які надають інші кредитні установи, кредитні ресурси МВФ є одними з «найдешевших». Крім того, програма МВФ надає Україні можливість забезпечити посилену фіскальну та фінансову стабільність, поступово впроваджувати структурні реформи та спрямовувати Україну на шлях стабільного та збалансованого зростання.

З початку повномасштабної військової агресії росії завдяки підтримці МВФ Україні вдалось забезпечити фінансову та макроекономічну стабільність. Допомога надавалась у рамках різних інструментів (Інструмент

швидкого фінансування (Rapid Financing Instrument – RFI) та Механізм розширеного фінансування (Extended Fund Facility – EFF)), а також на пільговій та грантовій основі від міжнародних партнерів через спеціально створений Адміністративний рахунок МВФ.

Серед міжнародних кредитно-фінансових організацій Світовий банк є другим, після МВФ, кредитором України (див. рис. 2.3). За роки співробітництва Світовий банк затвердив для України 72 позики загальним обсягом більш ніж 15,4 млрд дол. США та 2,2 млрд євро, з яких отримано 14,2 млрд. дол. США та 2,2 млрд євро. З 24 лютого 2022 року Світовий банк мобілізував на підтримку України фінансові ресурси у розмірі 34 млрд дол. США. Понад 22 млрд дол. США з цієї суми вже надано Україні.

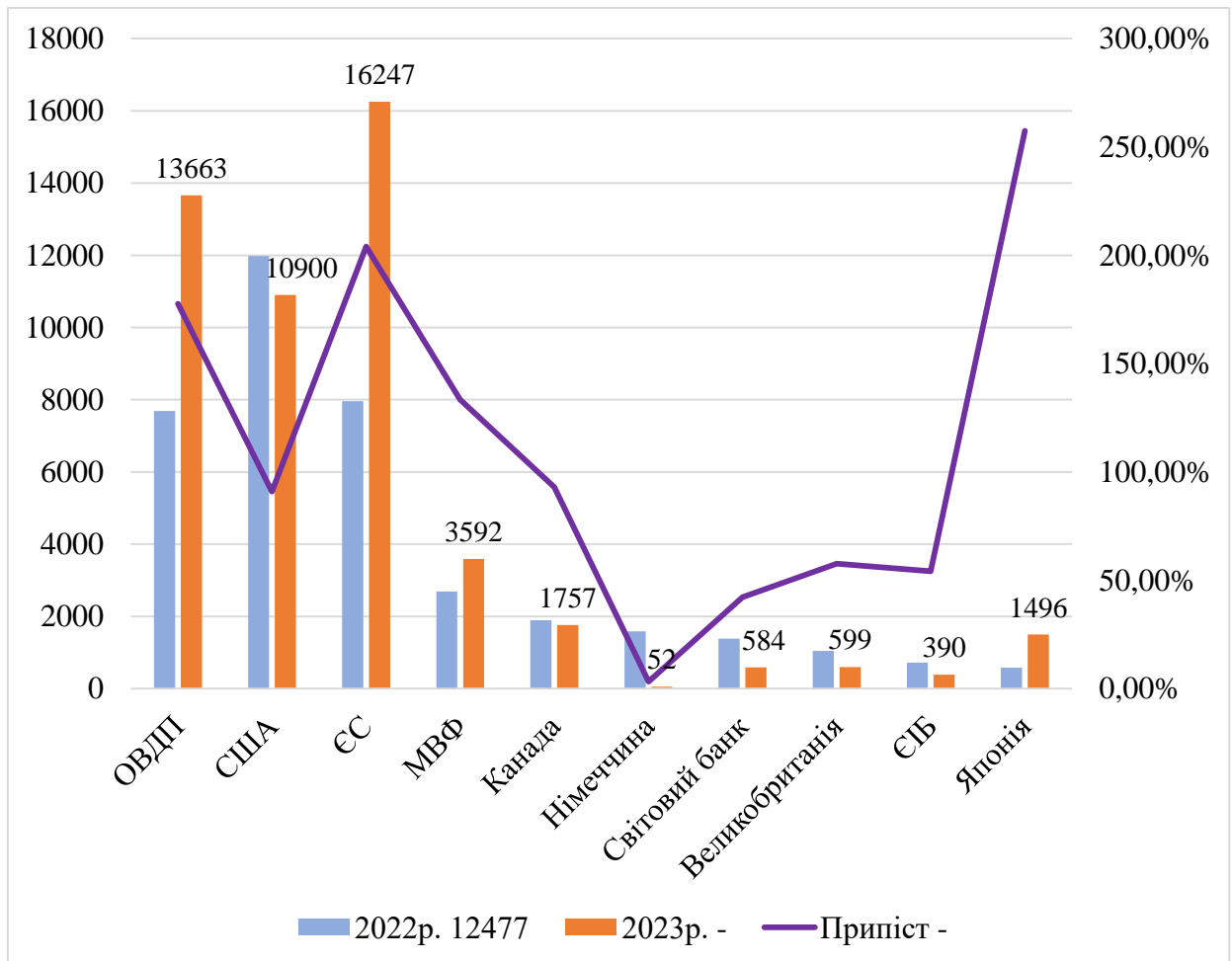

Рис. 2.3. Динаміка міжнародних фінансових потоків в контексті забезпечення бюджетних ресурсів в Україні

Джерело: побудовано на основі [36]

Водночас, Державна податкова служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через міністра фінансів. Питання відповідальності та розмежування повноважень органів виконавчої влади та структурних підрозділів податкової служби є одними з тих, які потребують першочергового вирішення. Нині відсутнє чітке визначення центрів відповідальності за кожне ухвалене рішення. Така відповідальність є розмитою між Державною податковою службою України та Міністерством фінансів України. Фактично Державна податкова служба України «значно впливає на рішення у сфері формування податкової політики, але де-юре формування податкової політики належить до сфери компетенції Міністерства фінансів України, що дає можливість службі кожного разу перекладати відповідальність за неякісні та хибні норми податкового законодавства на уряд і Верховну Раду України» [35, с. 351].

Крім того, важливою умовою забезпечення модернізації національної податкової політики є цифрове та системне навчання висококваліфікованих талантів, адже людські ресурси є дієвою силою якісних змін. Тому створення ефективної системи підвищення кваліфікації податківців є одним із пріоритетів подальшого реформування. Також хочемо наголосити, що впровадження цифрових технологій у роботу податкових органів пов'язане зі значними витратами, але з часом держава від них виграє за рахунок економії часу та підвищення ефективності боротьби з податковою злочинністю. Водночас боротьба з ухиленням від сплати податків у країнах із високорозвиненою тіньовою економікою могла б заощадити значні кошти та збільшити податкові надходження до всіх ланок бюджетів.

2.2. Моніторинг тенденцій діджиталізації процедур адміністрування податків в Україні

Сучасне суспільство перебуває на хвилі цифровізації, яка проникла в усі сфери життя. По-перше, ці процеси впливають на національну економіку, а саме на оподаткування та адміністрування податків. Як слушно зазначають науковці, ключові технології цифрової економіки сприяють цифровій трансформації бізнесу – перетворенню аналогових продуктів організації, бізнес-процесів і бізнес-моделей на такі, що базуються на ефективному використанні цифрових технологій.

Тривалий час (кілька років) законодавці активно змінюють чинне податкове законодавство в Україні відповідно до світової тенденції впровадження новітніх технологій. У цій публікації ми розглянемо деякі нововведення, які, на нашу думку, є актуальними та мають значний вплив на адміністрування податків. По-перше, ми зосереджені на створенні електронних сервісів. Зокрема, йдеться про «Електронний кабінет», який є комплексом інформаційно-телекомунікаційних систем ДПС України, призначених для взаємодії платників податків з державою (в тому числі контролюючими органами) для реалізації прав, визначених та зобов'язань податкового та іншого законодавства України, контроль за їх дотриманням покладено на контролюючі органи.

Податковий менеджмент набуває нового змісту в умовах функціонування правової системи міста Дія, оскільки зрозуміло, що реалізація інших, тобто відмінних від загальних, умов податкової системи включає й інші, відмінні від неї умови податкової системи. З точки зору загальних адміністративних процедур.

Так, режим Дія Сіті було встановлено Законом України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [6]. Для урегулювання питань оподаткування платників, які здійснюють свою діяльність в межах

правового режиму Дія Сіті було прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [17], наразі його положення вже знайшли відображення у Податковому кодексі України.

Наразі правова природа концертних контрактів ще не визначена. На нашу думку, вони є гібридною формою ФОП (мобільність) і «класичного» трудового договору (соціальний захист). Ця форма регулювання відносин не створюватиме жодних стимулів чи преференцій для регулювання відносин із суб'єктами ІТ-індустрії. Вважається логічним зберегти успішні умови для ведення господарської діяльності, які сьогодні склалися в ІТ-індустрії, шляхом встановлення базових принципів та гарантій діяльності в ІТ-секторі та вжити додаткових заходів для стимулювання подальшого розвитку галузі. . Наприклад, одним із шляхів вирішення цієї проблеми може бути впровадження досвіду ЄС шляхом консолідації в українському податковому законодавстві механізмів, спрямованих на підвищення ефективності оподаткування при забезпеченні справедливості та уніфікованості традиційних і цифрових фіскальних правил. Серед них (як альтернативи регулюванню) можна виділити: оподаткування обороту цифрових компаній, оподаткування доходів від надання цифрових послуг та оподаткування цифрових бізнес-транзакцій.

Важливим елементом нововведень податкового законодавства є український податок на електронні послуги. Такі нововведення з'явилися з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо скасування оподаткування доходів, отриманих нерезидентами у вигляді виплати за виробництво та/або розповсюдження реклами, та удосконалення порядку оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання нерезидентами електронних послуг фізичним особам» [9] (зараз ці положення містяться у ПК України). Відповідно до п. 14.1.565 п. 14.1 ст. 14 ПК України: «електронні послуги визначаються як послуги, що постачаються через мережу Інтернет, автоматизовано, за допомогою інформаційних

технологій та пере-важно без втручання людини, у тому числі шляхом встановлення спеціального застосунку або додатка на смартфонах, планшетах, телевізійних приймачах чи інших цифрових пристроях. Показово, що чинним законодавством передбачено відкритий перелік електронних послуг, а також регламентовано, що до них не відноситься» [30].

Відповідно до Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» створено Дія Сіті – середовище (еко-систему), що стимулює розвиток цифрової економіки, розробки в галузі передових технологій з високою доданою вартістю та формування економіки знань. Функціонал «Дія Сіті» є окремим правовим режимом, який не лише стосується питань оподаткування для відповідних жителів, але також регулює 72 інші аспекти його правового статусу чи характеристик діяльності, зокрема: Зокрема: Можливість вибору форми контракту Функціонал «Дія Сіті» Трудовий договір укладається при встановленні між жителями та найманими працівниками трудових відносин, запровадження тимчасових трудових договорів є особливою формою наймання Функціонал «Дія Сіті» для фізичних осіб для виконання робіт (надання послуг) у рамках господарської діяльності учасників Дія Сіті. поєднує в собі цивільні. Гнучкість правовідносин та соціального забезпечення, передбачені в проекті закону, не виключають участі фізичних осіб, які використовують Функціонал «Дія Сіті», - підприємців за іншими договорами, заснованими на цивільному чи господарському праві, а також найманих працівників за наймом. контракти (контракти); для тих, що мають негативні Регулюються контракти із зобов'язаннями (конфіденційність, непереконання, неконкуренція), що стимулюватиме інвестиції в розвиток талантів і загальне накопичення знань і досвіду. Ця спеціальна податкова система певною мірою відображає досвід оподаткування зарубіжних ІТ-галузей.

В умовах глобалізації сучасного соціально-економічного розвитку та становлення нової фінансової цивілізації податкова соціальна політика займає чільне місце. Існуюча в Україні система оподаткування доходів громадян не

повною мірою відповідає виконанню своїх функцій. Цифровізація механізму податку на прибуток, досвід розвинутих європейських країн у формуванні ефективної системи оподаткування доходів фізичних осіб допоможуть Україні запровадити новітню соціально-фіскально орієнтовану парадигму оподаткування громадян. Інтерес до адміністративних процедур оподаткування податком на доходи фізичних осіб зріс ще й тому, що цей податок є одним із основних джерел наповнення бюджетів України всіх рівнів.

Пріоритетним напрямком модернізації податкової системи України є вдосконалення адміністрування податків, особливо податку на доходи фізичних осіб. Метою вдосконалення є створення більш ефективного механізму управління податком на доходи громадян, запобігання корупції у податкових відносинах, сприяння збільшенню добровільної сплати податків, налагодження партнерських відносин між фінансовими службами та платниками податків, створення справедливого податкового середовища. Забезпечте умови оподаткування для всіх платників податків, забезпечте повне зарахування податку на доходи фізичних осіб до бюджетів на всіх рівнях та здійсніть оцифрування управління податком на доходи фізичних осіб та подання декларацій з мінімізацією ризиків. Погрози актуальні.

По-перше, діджиталізація (цифровізація) послаблює інформаційні обмеження в оподаткуванні через оновлені процедури і технології податкових перевірок для виявлення справжніх економічних результатів діяльності платників податків. Зокрема, Оцифровка дозволяє фіскальним органам обробляти більше інформації про трудові та капітальні доходи фізичних осіб, споживчі витрати, подарунки та спадщину. Оцифровка допоможе фіскальним органам систематизувати інформацію, доступну в різних частинах податкової системи, тим самим краще виявляючи ухилення від сплати податків. У цьому контексті цифровізацію можна розглядати як вдосконалення технології податкового регулювання.

По-друге, діджиталізація податкового простору створює технологічне підґрунтя, можливість для законодавчого запровадження складних систем

оподаткування. Наприклад, поточне податкове зобов'язання у платника податку – фізичної особи виникає не лише з річних трудових доходів, а й з доходів, отриманих в інших періодах, доходів дружини та дружини, доходів від використання майна та спадщини, підприємницької діяльності тощо. У той же час складні системи оподаткування вимагають збільшення адміністративних витрат і бюрократичних зусиль для забезпечення вищих рівнів добровільної сплати податків.

Цифровізація оподаткування доходів громадян починається з ідентифікації платників податків і супроводжується наданням інформації про ланцюг дій від реєстрації до узгодження та сплати податків. Загалом, концепція цифрового ідентифікатора платника податків є універсальною, однак роль, яку він відіграє, дещо різниться залежно від обставин конкретної країни. У країнах з високим рівнем доходу цифрові ідентифікатори є модернізацією зрілих, надійних, але застарілих систем фізичної (паперової) ідентифікації, які працювали надійно та ефективно в минулому. Бельгія, Естонія, Фінляндія, Франція, Південна Корея та Сінгапур – деякі з цих країн використовують наявну інфраструктуру ідентифікації громадян для створення інноваційних екосистем цифрової ідентифікації, які зроблять надання державних фінансових послуг ефективнішим. Хоча, як це не парадоксально, у Франції, водночас, залишається 3,6 млн осіб (або 5% від населення), не охоплених цифровою ідентифікацією, у Сінгапурі – 2,1 млн осіб (або 37% населення), Республіці Корея – 2 млн громадян (8%), а у Бельгії – 1,1 млн осіб (10%).

У країнах із середнім рівнем доходу персональна цифрова ідентифікація прискорюється та поступово замінює паперові документи, одночасно стимулюючи та підтримуючи запуск різноманітних електронних послуг для громадян. Успішними прикладами є Албанія, Індія, Молдова та Пакистан. На шлях персональної ідентифікації населення (облік громадян як потенційних платників податків) Україна стала ще в 1994 році із запровадженням

персонального цифрового коду та Державного реєстру платників податків – фізичних осіб.

Це дає змогу створювати та систематизувати великі масиви даних, включаючи інформацію про доходи громадян, сплату податків, дані про майно та банківські рахунки, види пенсій та соціальних виплат, розміри субсидій тощо.

Відтоді з кожним роком поступово зростає кількість громадян України, які віддають перевагу подавати декларації в електронному вигляді. У Державній податковій службі України створено Центр сертифікації ключів, який дозволить платникам податків подавати податкову звітність в електронному вигляді. З 2015 року повністю запроваджено електронне управління податком на додану вартість на всіх рівнях.

Громадяни можуть подати податкові декларації про майновий стан і доходи до ДПС України в електронному вигляді через сервіс «Електронний кабінет платників податків ДПС України». Подання електронної звітності значно спрощує роботу та приносить багато переваг платникам податків, серед яких економія робочого часу, фінансових витрат, швидкість обробки та конфіденційність інформації, повідомлення про наявні бюджети та податкові борги.

Відповідно до податкового законодавства України платники податків мають право використовувати спеціальні сервіси для подання податкової звітності в паперовій та електронній формі.

Згідно зі звітно-статистичними даними Державної податкової служби України у 2017-2020 роках динаміка податкових декларацій, поданих юридичними особами за допомогою електронних сервісів служби становила зросла в 1,23 рази, натомість фізичними особами зменшилася в 1,018 рази (див. рис. 2.4).

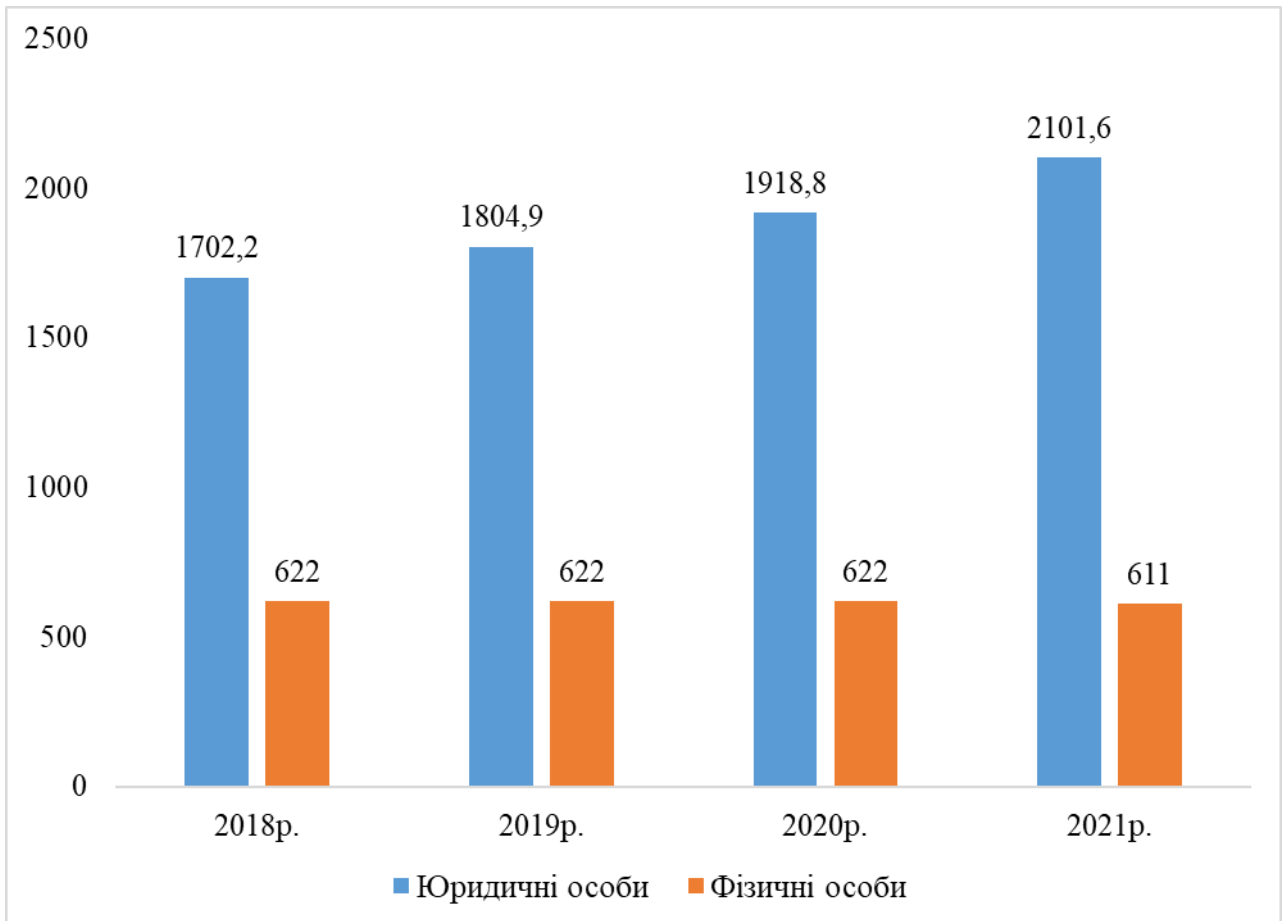

Рис. 2.4. Динаміка поданих декларації до органів ДПС України у електронній формі платниками податків, тис. од.

Джерело: побудовано на основі [33]

Тому, якщо аналітичні показники юридичної особи знаходяться на високому рівні, значна частина фізичних осіб подає звітність у паперовій формі.

Це ускладнює роботу контролюючих органів у сфері адміністрування податків та контролю за повнотою та своєчасністю сплати.

Податкове законодавство України передбачає низку ситуацій, коли фізичні особи, громадяни зобов'язані подавати декларації про майновий стан і доходи. Проте в Україні поки що відсутній дієвий механізм контролю за декларуванням суб'єктів оподаткування та оподаткуванням доходів фізичних осіб, з яких податок не утримано податковими агентами.

Цифрова парадигма ведення бізнесу, подання та сплати податкових зобов'язань була оновлена під час пандемії та карантинних обмежень, тенденція, яка збереглася після введення воєнного стану в Україні. Платники податків – фізичні особи можуть використовувати електронну шафку сервісної функції ДПС України для своєчасного подання декларацій до контролюючого органу та сплати податків, щоб уникнути певних фінансових санкцій.

Згідно діючого законодавства в Україні: «громадяни зобов'язані подавати річну декларацію, коли отримують наступні види доходів:

- 1) від підприємницької діяльності (на загальній системі оподаткування);
- 2) від провадження незалежної професійної діяльності;
- 3) від особи, яка не є податковим агентом;
- 4) з іноземних джерел;
- 5) від інвестиційної діяльності;
- 6) від надання в оренду нерухомості (якщо орендар – фізична особа, яка не є суб'єктом господарювання);
- 7) у вигляді успадкованого чи отриманого в дарунок майна від осіб, які не є родичами першого або другого ступеня споріднення» [42].

Для подання податкових декларацій в електронній формі у режимі реального часу та використання сервісу автоматичного заповнення на основі даних ДПС необхідно:

- 1) «авторизуватися за допомогою особистого електронного ключа;
- 2) отримати відомості про доходи за минулий рік з Державного реєстру фізичних осіб – платників податків;
- 3) на основі отриманих від ДПС у розділі «Вхідні/вихідні документи» даних перейти до заповнення податкової декларації у режимі «Декларація про майновий стан і доходи» [43].

Важливо наголосити, що 12 жовтня 2023 року набрав чинності Закон України № 3384-ІХ, котрим фактично відновлено процедури декларування та

функції НАЗК. Основні положення Закону, як вони вплинуть на декларантів, терміни кампаній декларування, відкриття публічного доступу до Єдиного державного реєстру декларацій з урахуванням безпекових аспектів та нові інструменти від НАЗК для декларантів відображено на офіційному сайті НАЗК, а стислі терміни декларування, фактично, в період воєнного часу відображено на рисунку 2.5.

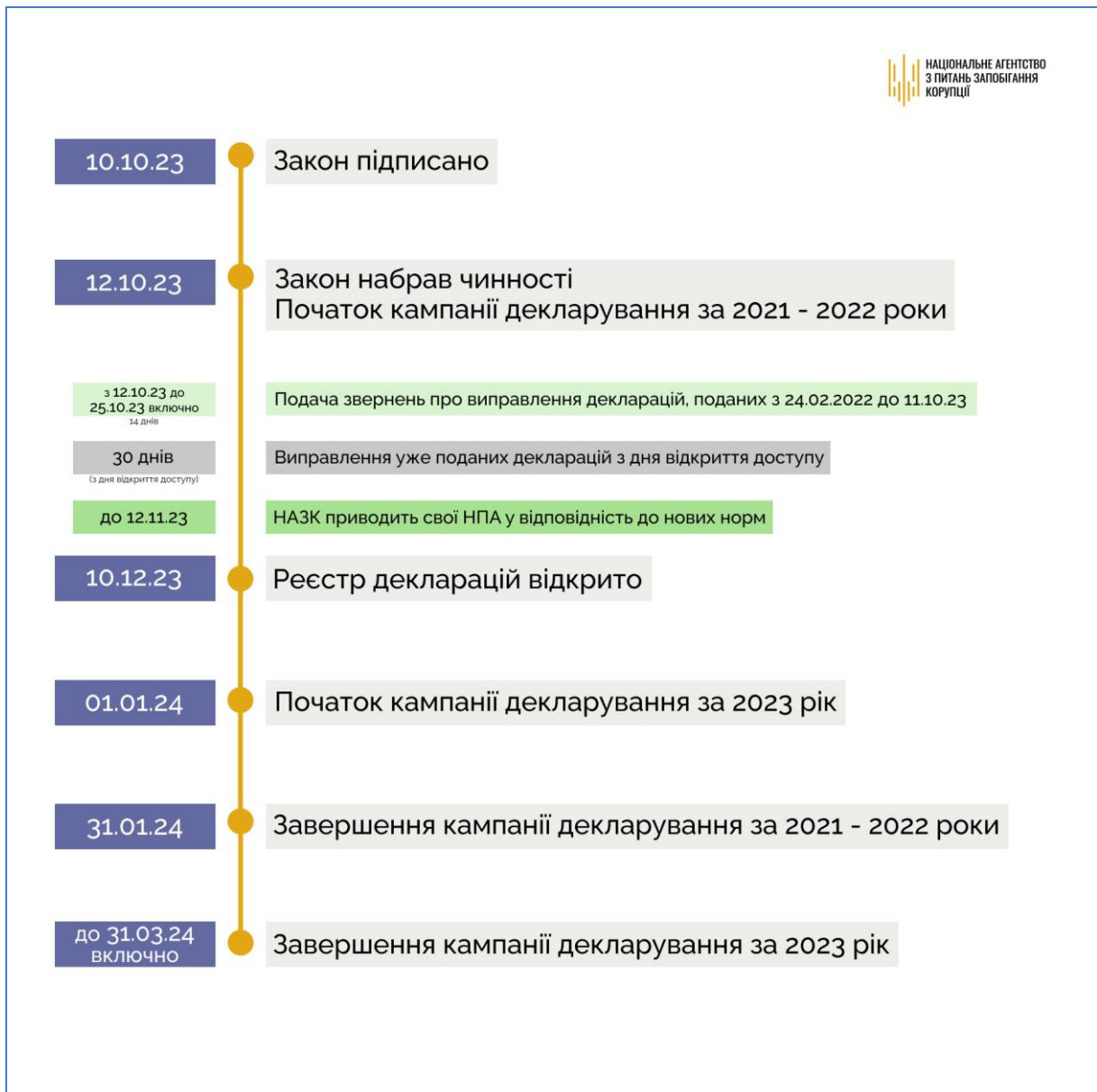

Рис. 2.5. Специфікації відновлення процедур електронного декларування доходів громадян у період воєнного стану в Україні

Джерело: побудовано на основі [39]

На нашу думку, ефективність цифровізації податкового простору держави, зокрема в контексті адміністрування, декларування та сплати податків з доходів громадян очевидна і проявляється не лише в посиленні фіскальної та соціальної безпеки. Цифрові технології та електронні сервіси продукуватимуть у перспективі низку економічних ефектів, які цілком спроможні трансформуватися у підвищення добробуту нації.

Таким чином, проведені дослідження дали нам змогу систематизувати основні ризики, загрози, а також перспективи та можливості повномасштабної імплементації цифрових технологій в систему оподаткування доходів громадян. Дестабілізуюча та загрозна компонента оподаткування доходів фізичних осіб проявляється в наступних ризиках: «соціального, економічного, фіскального характеру:

- 1) невисокий рівень захисту даних платників податків в українській практиці;
- 2) дефіцит інформації, розбалансованість функціоналу реєстраційних форм урядових організацій;
- 3) низький рівень телекомунікаційної інфраструктури в окремих адміністративно-територіальних одиницях;
- 4) недостатній рівень обізнаності, податкової грамотності платників податків з основами функціонування електронних сервісів ДПС;
- 5) невисока технічна спроможність електронних сервісів декларування доходів платників податків;
- 6) недофінансування проектів модернізації та діджиталізації податкової служби;
- 7) вразливість до кібератак;
- 8) ризики втрати чи пошкодження інформаційних даних тощо» [28].

Поряд з цим, перспективами ефективної розбудови електронного декларування доходів громадян, а також процедур оподаткування фізичних та юридичних осіб на базі діджитал-трансформації оподаткування можуть стати наступні вектори та можливості:

- 1) «спрощення та уніфікація податкових процедур;
- 2) мінімізація витрат платників податків;
- 3) удосконалення системи управління податковими ризиками;
- 4) розвиток Інтернет-ресурсів в сфері декларування та оподаткування доходів громадян;
- 5) стимулювання інвестицій та інновацій в розвиток податкової інфраструктури;
- 6) підвищення ефективності та справедливості оподаткування доходів громадян;
- 7) зниження корупційних явищ;
- 8) мінімізація схем ухилення від оподаткування, шахрайських махінацій в узгодженні та сплаті податків і платежів» [51];
- 9) підвищення податкової культури, свідомості та грамотності платників податків за рахунок навчань, роз'яснень, інформативних брифінгів, ворк шопів тощо.

Висновки до розділу 2

Проблеми поточної реалізації податкової політики України залишаються: складність і суперечливість податкового законодавства, часті та багаторазові перегляди податкового законодавства України, що порушує принцип стабільності податкового законодавства, надмірне та незбалансоване податкове навантаження на платників податків, Несприятливі для розвитку підприємницької та іншої діяльності; конфлікти між контролюючими органами у податковій сфері та платниками податків; мініатюризація економіки через ухилення від сплати податків тощо.

Тенденція цифровізації світової економіки, розвиток сектору інформаційних технологій, формування мережевого комунікаційного суспільства, зміни в структурі та формі праці, які є основними джерелами

доходів від оподаткування фізичних осіб, змінили встановлену фіскальну систему. простір, перезавантажуючи існуючі теорії оптимального оподаткування, водночас припускаючи нестандартні протиріччя. Водночас процедури і технології податкового нагляду та якість податкового менеджменту ПДФО залишаються недостатніми. Пріоритетами новітньої фіскальної політики мають стати глобалізація та міждержавний обмін податковою інформацією, модернізація фіскальної термінології, творче розширення податкової бази за рахунок впровадження нових методів і технологій податкового контролю. Україна має активно оцифровувати податкову інформацію та сучасно формувати ефективний фіскальний простір на основі міжнародного досвіду, що сприятиме динамічному розширенню податкової бази та сприятиме зростанню суспільного добробуту.

РОЗДІЛ 3.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ОПОДАТКУВАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

3.1. Світовий прагматизм використання цифрових технологій в адмініструванні податків і зборів

Цифрова природа податкової служби, труднощі нових форм інтегрованого розвитку та оцінювання цінності даних диктують більш високі вимоги до управління й адміністрування податками, виявляючи проблеми з податковими органами у різних країнах. Ідентифікувати платників податків стає дедалі складніше, межі об'єктів оподаткування стають дедалі розмитішими, дедалі гострішою стає проблема розмивання податкової бази та втрат. Країни ведуть жорстку конкуренцію щодо того, як керувати цифровими податками, просувати електронні тарифи та податки на цифрові послуги. Сполучені Штати є головним представником проблеми оподаткування цифрових послуг. Багато цифрових економістів наголошують, що електронна передача не вплине на право стягувати внутрішні податки та відповідні збори, тобто на реалізацію права стягувати податок на цифрові послуги. Масштаб транскордонної цифрової економіки продовжує розширюватися, і податковий суверенітет та інтереси різних країн сильно постраждали. Багато країн підвищують податки, зокрема податок на цифрові послуги, цифровий податок на прибуток тощо. Наприклад, 87 країн, включаючи Австралію, Канаду та Чилі, стягнули непрямі податки з цифрової економіки шляхом перегляду податку на додану вартість і податку на споживання. Міжнародні організації шукають глобальні консенсусні рішення щодо податкових питань, пов'язаних із цифровізацією економіки. Дохід від автоматизованих цифрових послуг – це оплата послуг, які потребують лише обмеженого персоналу від постачальника

послуг і надаються через Інтернет або подібні електронні мережі. Організація Об'єднаних Націй надає державам-членам технічні можливості для збору та управління цифровими податками, дозволяючи державам-членам досягти консенсусу щодо управління цифровими податками шляхом двосторонніх переговорів. Тисячі компаній у всьому світі будуть змушені сплачувати податки за найнижчою у світі податковою ставкою 15% або вище, що вплине на ланцюжок поставок та структуру більшості транснаціональних корпоративних груп [5].

Управління оподаткуванням має координувати та стандартизувати операції збору та адміністрування, а також запроваджувати тривимірну модель управління «базове управління + управління оподаткуванням + професійне управління», щоб допомогти сформувати модель управління оподаткуванням. З точки зору цифрової трансформації, слід створити більш зручну та інтегровану цифрову робочу платформу для досягнення збору корпоративної податкової інформації, відображення даних, зручної бізнес-обробки та наукового прийняття рішень. Ефективно, точно та науково. У сфері оподаткування необхідні реформи та інновації для впровадження нових технологій і розширення сфери їх застосування, особливо інноваційна інтеграція штучного інтелекту, роботизована автоматизація процесів, блокчейн, передові технології та податкові стратегії, включаючи використання штучного інтелекту в роботі податкових підприємств, таких як аудит, запобігання та контроль ризиків, управління рахунками-фактурами тощо. Сприяти зв'язку між податковими онлайн-службами та електронними податковими бюро, щоб надавати підприємствам спеціальні послуги з прямого оподаткування.

Щоб глибше вивчити вплив цифрового збору податків і змін у реформі управління платників податків: «необхідно узагальнити досвід попередньої побудови у зарубіжних країнах, створити мету «використання даних для регулювання оподаткування» на підприємствах, вивчити методологію цифрової реконструкції корпоративного податкового менеджменту та його

подальшого упровадження» [5, 6]. Завдяки передовим дослідженням і обміну практичним досвідом експертів проводяться глибокі дискусії з найактуальніших і найбільш критичних питань у цій галузі з метою надання допомоги цифровій трансформації. Наприклад, «провідний механізм збору та управління податками у Китаї зводиться до концепції:

- 1) розвиток та вплив цифровізації збору та управління податками;
- 2) формування плану побудови цифровізації управління податками підприємств;
- 3) дослідження реформи збору та управління податками та розвитку податкової цифровізації;
- 4) розвиток податкового менеджменту великих даних;
- 5) упровадження моделей та шляхів цифрової модернізації управління корпоративним оподаткуванням;
- 6) упровадження цифрового управління оподаткуванням та ризиками для великих підприємств;
- 7) цифрова побудова податкового менеджменту для великих підприємств» [54].

Основною метою цієї концепції є сприяння цифровій трансформації управління корпоративними податками, включаючи такі ключові питання, як планування, дизайн продукту, інтеграція галузевих технологій, розробка проектів та організаційні зміни. Податкові органи повинні ретельно оцінити місцеве середовище, а також багато інших факторів місцевої економіки, перш ніж виділяти значні ресурси на реалізацію ініціатив.

Бачення «безперервного» податкового адміністрування продовжує розвиватися, – відзначається у статті «Зарубіжний досвід цифровізації податкової служби у країнах ЄС» [6]. Спостерігаючи за практикою податкових відомств у різних країнах щодо сприяння цифровій трансформації слід відмітити, що стратегічне планування не досягається відразу, воно пройшло процес безперервної еволюції та оновлення. Зокрема, його можна розділити на два типи: «формулювання спеціальної стратегії цифрової трансформації та

прийняття її як підстратегії загальної стратегії. Однією з цілей цієї стратегії є посилення застосування податкових даних у процесі прийняття рішень у контексті податкового менеджменту, посилення внутрішнього контролю шляхом оптимізації сучасної системи управління податковими даними, контроль ризиків даних за допомогою звітності, підвищення ефективності податкового менеджменту, ефективність і безпека» [25].

Наразі більшість країн використовують модель зрілості цифрової трансформації Форуму податкової адміністрації (FTA) Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) як еталонний стандарт для розгляду прогресу податкової цифрової трансформації. Модель, очолювана Управлінням внутрішніх доходів Сінгапуру та спільно розроблена податковими органами Канади, Данії, Фінляндії, Норвегії, має на меті допомогти країнам удосконалити рівень цифрової трансформації за допомогою самооцінки. Модель зрілості цифрової трансформації: «додатково уточнює план дій зі збору податків і управління 3.0 з 13 конкретних показників, формулює п'ять рівнів зрілості:

- 1) «початкового рівня;
- 2) оновленого рівня;
- 3) встановленого рівня;
- 4) провідного рівня;
- 5) відмінного рівня.

Наразі у світі існує кілька методів оцінки цифрової трансформації оподаткування:

1) інструмент оцінки зрілості податкових департаментів, який розробляє МВФ та виявляє цифрову зрілість і надає рекомендації щодо пріоритетів на кожному рівні;

2) агентство внутрішніх доходів Нової Зеландії всебічно оцінює та контролює процес цифрової трансформації за допомогою низки моделей розвитку бізнесу» [59].

Модель оцінки МВФ і Податкового управління Нової Зеландії розглядається як «зверху вниз», а метод ФТА - «знизу вгору», які «вимірюють ступінь цифрової трансформації збору податків та управління ними з різних точок зору. Міжнародні експерти вважають, що об'єктивніше використовувати декілька методів оцінки, можна проводити порівняльний аналіз і комплексне застосування різних моделей» [25].

Аналіз показує, що сучасне управління податковим законодавством поступово розвинулося від традиційного емпіричного правозастосування до використання психології, поведінкової економіки та інших дисциплін для вивчення психології, поведінки та прийняття рішень платників податків, а потім до використання інформаційних технологій для допомоги в податковому законодавстві. виконання. Управління дотриманням податкового законодавства. Останніми роками теорія аналізу поведінки була застосована в сфері збору податків і податкових послуг. Податкові органи в деяких країнах використовують нові наукові методи для кращого розуміння факторів, які впливають на поведінку платників податків, як доповнення до традиційних методів втручання та штрафних санкцій, тим самим збільшуючи вплив податкових перевірок і покращуючи дотримання податкового законодавства. Управління доходів Канади провело аналітичний експеримент зі стягнення податкового боргу та виявило, що розумне використання позитивних формулювань, таких як «більшість платників податків сплачують податки вчасно», і негативних формулювань, таких як «ви один із небагатьох», не покращує ефективність листів про стягнення податків порівняно зі стандартними листами про стягнення податків Платники податків, які вчасно сплачують податки. «Департамент доходів Малайзії використовує дані та аналітику поведінки для підвищення ефективності управління податковим боргом. Система аналітики управління аналізує такі дані, як тривалість податкової заборгованості, розмір і характер передоплати податків платниками податків, їх поведінку та реакцію на втручання. , а потім виберіть найкращий спосіб дій для відшкодування податку. IRS використовує елементи

поведінкової аналітики, зокрема візуальні елементи, графіку, соціальні норми, кольори, переконливу мову, перероблені повідомлення про дотримання податкового законодавства, штрафи для платників податків.

Оцифрування корпоративного податку має реагувати на всі зміни та зміни в різних моделях збору та адміністрування податків у формі чи тенденції оцифрування корпоративного податку. Ключовим питанням цифровізації корпоративного оподаткування є трансформація, яка базується на досягненні цілей управління корпоративним податком через цифровізацію. Поява цифрових економічних тенденцій змусила підприємства зайнятися податковим управлінням і зіткнутися з цифровою трансформацією. З іншого боку, внутрішні потреби також змінилися – для покращення рівня корпоративного управління податками, зменшення податкових витрат, підвищення ефективності та зменшення податкових ризиків компаніям потрібні нові методи та інструменти управління. З розвитком інформаційних технологій і оцифруванням корпоративного оподаткування це може задовольнити потреби підприємств у подальшому вдосконаленні рівнів корпоративного управління, особливо управління податками, а також рівні фінансів і оподаткування. Цифровізація корпоративного оподаткування – неминуча тенденція. Зараз багато компаній, консалтингових організацій і постачальників програмного забезпечення вивчають можливість оцифрування корпоративного оподаткування. Особливо з технічної точки зору, поєднання технології UFIDA з деякими новими технологіями поступово перетворило оцифрування податків із чистої цифровізації на інтелект. У сфері корпоративного оподаткування прогнозування корпоративного податку базується на оцифруванні податків. Електронний спецрахунок є комерційним і фінансовим носієм. Цифровізація є стратегічним ресурсом і рушійною силою для підприємств, але чи пошириться сама цифровізація на сферу оподаткування залежить від того, чи надає підприємство великого значення податковій роботі чи воно хоче запровадити цифровізацію в податковій сфері.

Найбільша проблема в оцифруванні корпоративного оподаткування полягає в тому, чи готові компанії використовувати цифрові інструменти для контролю над своїми податковими зусиллями. Питання, пов'язані з впровадженням оцифрування корпоративного оподаткування, включають, чи досягли компанії кращого планування під час процесу оцифрування, чи вони мають кращі бази даних для оцифрування внутрішнього оподаткування. Якщо ступінь автоматизації не дуже висока, потрібне ручне втручання. Крім того, з точки зору технічної реалізації також виникають такі питання, як інтеграція зовнішніх систем, пов'язаних з бізнесом і фінансами, як з'єднати системи та як адаптуватися до конкретних потреб корпоративного бізнесу [25, 53].

Цифровізація сприяє постійним змінам у методах збору податків і адміністрування. Оцифрування податків для бізнесу передбачає різні моделі збору та адміністрування податків.

Специфічним змістом моделі збору та управління податками є макроподатковий менеджмент. Наприклад, модель збору та управління податками змінилася з оригінальної так званої моделі контролю спеціального комітету на модель збору та управління податками, які є моделями збору та управління податками.

Що стосується управління різними видами податків, то існують моделі збору та управління податком на додану вартість, моделі збору та управління податком на доходи фізичних осіб тощо. Оцифрування корпоративних податків може автоматично створювати податкові декларації. Приклади використання оцифрування податків для бізнесу тепер включають управління податковими ризиками та корпоративний контроль. У зв'язку з цим підприємства також матимуть відповідні додатки. Податковий менеджмент має практичне значення, і підприємствам слід надавати великого значення цифровій трансформації податкової сфери на тлі інформатизації та цифровізації [5].

Важливу роль в ефективності діяльності фіскальних органів відіграє якість роботи фіскальних органів та їх спроможність здійснювати свою

роботу, що дозволяє платникам податків, одержувачам бюджетних коштів, отримувати якісні державні послуги у цій сфері. Враховуючи історичні особливості функціонування всієї системи державних фінансів, перехід вищезазначених установ від контрольної-ревізійної моделі до сервісної в Україні є досить складним. Проте цифровізація господарської діяльності податкових органів та бюджетних органів може створити новий поштовх для їх трансформації та підвищення якості обслуговування.

3.2. Перспективи діджиталізації процесів оподаткування в Україні з урахуванням досвіду розвинених країн світу

Оподаткування доходів фізичних та прибутку юридичних осіб є однією з обов'язкових доктрин сталого функціонування кожної держави, оскільки такий контекст забезпечує фінансування різних галузей економіки, соціально-демографічних програм та інфраструктури. Однак Зростання податкової інформації та ускладнення фінансового законодавства зробили застосування традиційних методів збору податків неадекватним. У зв'язку з цим автоматизація податкової системи набуває все більшого значення в умовах цифрової трансформації. Використання сучасних інформаційних систем і технологій у сфері оподаткування дає змогу органам державного фіскального контролю ефективно контролювати дотримання податкового законодавства та оптимізувати процеси управління податками, зборами та обов'язковими платежами.

Важливою передумовою економічного розвитку України є нормальне функціонування вітчизняної податкової системи. У період стрімкої цифровізації бізнес-процесів неможливо налагодити ефективні взаємовідносини між бізнес-структурами та органами державного фінансового контролю без використання новітніх інформаційних технологій, інформаційно-телекомунікаційних систем та штучного інтелекту.

Впровадження новітніх інформаційних технологій у податкову систему може: «По-перше, забезпечити ефективний збір, обробку та аналіз податкової

інформації; по-друге, проводити поглиблений та детальний аналіз податкових даних платників податків; по-третє, вдосконалити механізм формування податкової декларації для забезпечити більш точне та зрозуміле представлення податкової інформації. По-четверте, забезпечити електронну взаємодію між національними органами фінансового регулювання та платниками податків; по-п'яте, покращити якість обслуговування платників податків; по-шосте, підвищити збір податків та ефективність адміністрування; по-сьоме, зменшити податкові перевірки та незаконні податки перевірок Час проведення, по-восьме, запобігання шахрайству при обчисленні податків, по-дев'яте, зменшення витрат на утримання національних установ фінансового контролю» [44].

Використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість створювати ефективні інформаційні системи, які базуватимуться на даних бухгалтерського обліку та звітності платників податків та інформації органів державного фінансового нагляду.

Розвиток та впровадження інформаційних технологій у сферу діяльності фіскальних органів України протягом останніх десятиліть здійснювалося за принципом децентралізації, який спрямований на вирішення локальних завдань окремих підрозділів з автоматизації бізнес-процесів. [1, с. 59].

Однак це також породило низку проблем, зокрема: розпорошеність та розбіжності між різними національними фінансовими регуляторами; захист інформації про платників податків та їх діяльність; оновлення та модернізація інформаційних та телекомунікаційних систем тощо. інформаційних технологій Мінфіну, ДМФУ та ДПС України проведено у 2018-2020 рр.

За наслідками проведеного аудиту здійснено розмежування інформаційно-телекомунікаційних систем на «Митний блок» та «Податковий блок» (табл. 3.1) [18].

Досліджувана інформаційно-телекомунікаційна система використовується з метою введення, опрацювання, зберігання інформації, надання актуальних й достовірних даних, а також забезпечення взаємодії з інформаційними системами ДПС та державними органами відповідно до законодавства України та інформаційних потреб платників податків. ІТС «Податковий блок» складається з

п'яти сегментів операційної діяльності податкової служби.

Таблиця 3.1

**Характеристика інформаційно-телекомунікаційної системи
«Податковий блок»**

Підсистема	Характеристика підсистеми	Процедура підсистеми
Реєстрація платників податків	Реєстрація платників податків на базі електронного обміну інформацією з іншими органами державної виконавчої влади для отримання повних та точних даних про підприємницькі структури (платники податків) та об'єкти оподаткування, що надає можливість посилити податковий контроль	<ul style="list-style-type: none"> • Облік платників податків • Облік платників ПДВ • Облік платників єдиного податку • Облік неприбуткових організацій • Облік реєстраторів розрахункових операцій/ ПРРО • Облік рахунків • Реєстрація та облік фізичних осіб • Обмін даними із зовнішніми організаціями
Опрацювання податкової звітності та платежів	Приймання, реєстрація, опрацювання, перевірка та перегляд податкової звітності; підготовка до опрацювання інформації, що надходить від інших органів фінансового контролю	<ul style="list-style-type: none"> • Приймання податкової звітності • Опрацювання податкової звітності
Податковий аудит	Ризико-орієнтована система адміністрування податків, завдяки якій зменшується втручання органів ДПС у діяльність сумлінних платників податків	<ul style="list-style-type: none"> • Планування контрольно-перевірної роботи; • Формування результатів контрольно-перевірної роботи
Аналітична система	Забезпечує збір та аналіз податкової інформації для прийняття рішень	<ul style="list-style-type: none"> • Збір та аналіз даних • Візуалізація даних • Розрахунки та прогнозування • Робота з великими обсягами даних • Контроль якості даних
Облік платежів	Постійний облік та відображення в картках особових рахунків платників податків даних стосовно стану розрахунків платників податків з бюджетом за різними податками та платежами	<ul style="list-style-type: none"> • Обробка даних про надходження до бюджету • Ведення карток особистих рахунків • Списання/поновлення податкового боргу • Облік ПДВ • Звітність і довідки

За допомогою цієї системи можна забезпечити функції контролю та аналізу для управління та моніторингу фінансових операцій, а також систему управління

ризиками та контролю фінансових операцій. Такі цифрові системи забезпечуватимуть віддалений моніторинг фінансових операцій, аналіз фінансових даних та ризиків, комп'ютерний аудит та виявлення порушень у сфері фінансових операцій/

Взаємодія платників податків з органами державного фінансового контролю, в тому числі Державною податковою службою України, в електронному середовищі забезпечує нові якісні рівні обслуговування та можливість дистанційного спілкування. Такий підхід дозволяє корпоративним структурам швидко, якісно та своєчасно виконувати податкові зобов'язання, формувати та подавати різні форми звітності та максимально дистанційно та легко спілкуватися з органами державного контролю. Електронні сервіси, які надаються платникам податків, доступні на офіційному веб-сайті ДПС України (табл. 2).

Цифрова економіка змушує податкові органи замінювати традиційні моделі податкового адміністрування новими моделями податкового адміністрування, які аналізують і використовують великі обсяги інформації та електронних інструментів в Інтернеті для досягнення ефективної співпраці між податковими органами в усьому світі [3, с. 63].

Для реалізації стратегії цифрової трансформації у податковій сфері ДПС розробила багато ефективних сервісів у мобільних додатках, які відображають сучасні потреби платників податків. Одним з таких сервісів є «InfoTAX», який надає можливість платникам отримувати різноманітну інформацію за допомогою месенджерів Telegram та Viber.

За допомогою сервісу можна отримувати: push-повідомлення; реєстраційні та облікові дані; витяги з відповідних реєстрів; інформацію про розрахунки податків і платежів; результати оформлення документів; терміни сплати податків та звітності; інформацію про виникнення податкового боргу та в випадок несвоєчасної сплати податків Дані про ймовірність заборгованості.

**Характеристика основних електронних сервісів, що надаються
платникам податків**

№ з/п	Е-сервіс	Коротка характеристика
1	Загально-доступний інформаційно-довідковий	Інформаційний ресурс, який надає змогу одночасного використання як платниками, так і працівниками структурних підрозділів ДПС з метою сприяння отримання уніфікованих відповідей у будь-який час та зручний спосіб
2	Інформація з реєстрів	Єдиний реєстр індивідуальних податкових консультацій, Дані реєстру платників ПДВ; Пошук фіскального чека; Пошук марки акцизного податку
3	Електронний кабінет платника	Інформаційно-телекомунікаційна система, що забезпечує платниками податків та державними органами прав та обов'язків, визначених Податковим Кодексом України, в електронному вигляді
4	Електронна звітність	Програмне забезпечення для формування звітності до Пенсійного Фонду України, Державної служби статистики України, Державної податкової служби України, а також накладання електронного цифрового підпису та шифрування електронних документів
5	ПРРО	Програмний, програмно-апаратний або програмно-технічний комплекс у вигляді технологічного та/або програмного рішення, який призначений для реєстрації розрахункових операцій при продажу товарів (наданні послуг), операцій з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі та/або реєстрації кількості проданих товарів (наданих послуг), операцій з приймання готівки для виконання платіжних операцій
6	Сервіс «Пульс»	Призначений для прийняття звернень платників податків щодо неправомірних дій або бездіяльності працівників податкової служби, а також про можливі корупційні дії з їхнього боку
7	Інтерактивна податкова карта України	Призначена для надання актуальної податкової інформації щодо агрегованих показників у частині сплачених сум податкових платежів, нарахованих податкових зобов'язань, сум податкового боргу, надміру сплачених сум та суми платежів, які сплачені та будуть нараховані у наступних періодах

Про успішне впровадження цього важливого напрямку цифровізації податкових розрахунків свідчать дані Державної податкової служби України. Зареєстровано понад 470 800 програмних реєстраторів для розрахунків транзакцій

та фіскалізовано понад 3,9 млрд документів. Використання таких інноваційних рішень забезпечує платникам податків відкритий доступ до найновішої інформації та додаткових можливостей у сфері оподаткування. Це дає змогу платникам податків та державним фінансовим регуляторам ефективно використовувати інформаційні, трудові та фінансові ресурси.

Варто зазначити, що успішна цифровізація податкових розрахунків є важливим кроком до забезпечення прозорості та ефективності фінансового сектору Української держави. Це створює передумови для подальшого розвитку та впровадження нових інноваційних рішень у податковій сфері, які забезпечать більш якісний та ефективний фінансовий контроль в Україні.

Упровадження технології штучного інтелекту в податковій службі «потребує прийняття відповідної концепції, що передбачить зміну ІТ-інфраструктури через розроблення або власного програмного забезпечення, або співпрацю з провідними ІТ-компаніями та FinTech-стартапами, залучення до штату фахівців, що є експертами та/або мають досвід у сфері системного аналізу, науки про дані, прогнозної та прописаної аналітики, а також забезпечить, гнучку інтеграцію всіх структурних підрозділів і фахівців для централізованого або децентралізованого виконання аналітичних функцій» [9, с. 110].

Вищезазначене дозволить побудувати цифрові сервіси та, як наслідок, формувати належну взаємодію між державними органами і платниками податків, що сприятиме ефективному виконанню податкових зобов'язань та оперативному інформуванню сторін про стан їх взаємовідносин.

При розробленні податкової цифрової системи «необхідно враховувати такі аспекти:

- 1) гнучкість – можливість адаптації до зміни як зовнішніх, так і внутрішніх чинників;
- 2) постійне вдосконалення інформаційного, технічного, програмного забезпечення;
- 3) універсальність – орієнтація на значну кількість операцій, у тому числі й нетипових;
- 4) доступ – віддалений;

- 5) використання - на розсуд замовника;
- 6) сумісність - інтеграція з інформаційною системою замовника та врахування людського фактора;
- 7) безпека даних – захищеність від несанкціонованого доступу;
- 8) надійність - висока надійність технічного та програмного забезпечення» [19].

Разом з тим вважаємо, що реформування податкової політики має, в першу чергу, бути «направленим на вирішення таких завдань як:

- побудова стабільної, зрозумілої та єдиної податкової системи;
- встановлення правових механізмів взаємодії усіх її елементів та учасників у межах єдиного податкового простору;
- створення раціональної податкової системи, що забезпечує збалансованість загальнодержавних і приватних інтересів, сприяє розвитку підприємництва, активізує інвестиційну діяльність та є каталізатором нарощування національного багатства країни та добробуту населення;
- зниження загального податкового навантаження;
- формування єдиної податкової правової бази;
- удосконалення відповідальності за недотримання законодавства;
- спрощення адміністрування податків та зборів тощо» [43].

Фіскальний сектор України перебуває у стані перманентного реформування, що зумовлено пошуком оптимальної структури податкової політики та взаємодією організаційної моделі податкової системи та її суб'єктів. За часів незалежності були запроваджені різні механізми забезпечення процесу оподаткування, але сьогодні, в умовах безпрецедентної війни, система потребує змін. Оскільки основою організації та функціонування фіскального сектору є політики та інструменти їх реалізації, їх слід переглядати та вибирати з урахуванням ризиків, потреб і перспектив національного розвитку. Механізм податкової політики воєнного часу є цілісною системою заходів захисту підприємств, тому держава в цілому оптимізує податкове навантаження, створює сприятливі умови для підтримки

життєздатності існуючих суб'єктів господарювання, стимулює розвиток галузей бізнесу, розширює межі діяльності та виходу європейський ринок.

Наша країна перебуває на важливому етапі державотворення та формування власної фіскальної моделі. Вимоги євроінтеграційних пріоритетів часто суперечать національним місцевим внутрішнім потребам. Тому необхідно шукати зважений компроміс між фіскальною ефективністю та соціальною справедливістю в оподаткуванні. Вважаємо, що нинішніми ключовими завданнями у сфері податкової політики є зниження рівня тіньової економіки, розширення бази оподаткування, формування сприятливого для підприємств податкового середовища та, зрештою, забезпечення економічної стабільності. Економічний розвиток і зростання добробуту людей.

Висновки до розділу 3

Для громадян у всьому світі сплата податків є однією з найбільш трудомістких взаємодій з державними установами. Для багатьох податкових органів покращення дотримання податкового законодавства та збір відповідних податків є необхідними для фінансування суспільних благ і послуг. Тому податкові органи оновлюють та автоматизують свої системи. Запровадження технологій може зробити податкову реформу успішною та стійкою, забезпечити належне оподаткування цифрової економіки та зменшити перешкоди для дотримання законодавства.

Враховуючи проблеми сучасної податкової системи, можна побачити, що ефективний контроль та облік податків є ключовими завданнями забезпечення стабільності фінансової системи країни. На цьому фоні важливим етапом вдосконалення податкового менеджменту є побудова ефективної цифрової системи податкового обліку та аудиту, спрямованої на підвищення якості та швидкості обробки фінансової інформації. Водночас необхідно запровадити інтелектуальну систему моніторингу ризиків ухилення

від сплати податків, щоб забезпечити відстеження фінансових порушень та мінімізувати й ефективно боротися з ухиленням від сплати податків. Крім того, використання цифрових інструментів дозволить автоматизувати багато процесів, що зменшить кількість помилок і скоротить час обробки даних. Проте необхідно враховувати, що реалізація цього процесу потребує значних зусиль та фінансових витрат з точки зору технологій, програмного забезпечення, організаційного забезпечення, підготовки кваліфікованого персоналу та надійного захисту конфіденційної податкової інформації.

ВИСНОВКИ

Податкова реформа в епоху цифрової економіки має бути перспективною, системною, ефективною та оперативною. Він повинен відповідати як міжнародному податковому середовищу, так і національним умовам, а також намагатися уникнути надмірного оподаткування з боку платників податків. Враховуючи надмірні витрати на дотримання податкового законодавства, необхідно скоординувати відносини з традиційною податковою системою та побудувати нову модель податкової системи, яка справді адаптується до розвитку цифрової економіки. Завдяки поглибленому розвитку цифрової економіки, цифрова реформа є не лише проблемою, яку мають вирішити цифрові підприємства, але й загальною проблемою, з якою стикається вся ринкова економіка. У міру того, як цифровізація поступово інтегрується в розвиток підприємств, процес цифровізації створює проблеми для всієї податкової системи. Традиційну податкову систему необхідно оновити та реформувати за допомогою цифровізації.

Діджиталізація досліджується з позиції спрощення управлінських рішень, які безпосередньо впливають на подальший розвиток суспільства, враховуючи складність впровадження новітніх технологій, визначаючи її сутність як цифрову трансформацію соціально-економічних процесів, що підтримується державою з метою удосконалювати та покращувати комунікацію з суспільством.

Цифрові технології зменшують інформаційні обмеження при здійсненні податкового контролю, виявляють справжні економічні результати платників податків і дають змогу запроваджувати складні податкові системи з меншими витратами. З огляду на це, впровадження концептуального підходу до цифровізації фіскального простору допоможе досягти балансу між податковою ефективністю та справедливістю.

Згруповано заходи, що забезпечують інформаційно-аналітичне забезпечення функціонування фіскальних установ в Україні на різних рівнях

управління. Процесу цифровізації податкових послуг приділено значну увагу та підтверджено перспективність його моніторингу. Досліджено роль та особливості інформаційного потенціалу іноземних податкових органів. Визначено основні детермінанти інформаційного забезпечення діяльності податкових органів державного та регіонального рівнів України. Проведено діагностику можливостей модульної складової Електронного кабінету платника податків. Досліджено характеристики електронної податкової інформації органів місцевого самоврядування. Згруповано соціально-економічні та фінансові наслідки підвищення інформаційного потенціалу (інноваційності) органів ДПС України.

Незважаючи на те, що уряди стикаються з певними проблемами під час запровадження цифровізації податкового адміністрування, варто відзначити позитивний вплив цифровізації на ефективність. Впровадити податковий контроль. Зокрема, зміна форми взаємодії між податковими органами та платниками податків, підвищення прозорості та доступності податкових послуг у формі клієнтського обслуговування, зміна фокусу податкового контролю з діяльності, спрямованої на виявлення протиправних дій, на вжиття заходів щодо запобігання виникненню таких випадків. , що, у свою чергу, сприяє підвищенню довіри та податкової обізнаності суб'єктів оподаткування. Застосування податковими органами сучасних інструментів інформаційних технологій у цифровому середовищі може мінімізувати ризики недотримання платниками податків податкового законодавства, максимально підвищити ефективність управління податками та наблизити рівень дотримання податкового законодавства до 100%.

Державна податкова служба України налагоджує зовнішню співпрацю з іншими державними органами з питань оподаткування в електронному вигляді, по-друге, покращує інформаційну взаємодію з платниками податків в режимі он-лайн, розширюючи спектр електронних сервісів кабінету платника податків. По-третє, проводити електронні перевірки суб'єктів господарювання з використанням внутрішніх відомчих інформаційних ресурсів, а також

зовнішніх: державних органів та платників податків. Зазначені заходи підвищують ефективність діяльності ДПС, оперативність обміну обліковою та звітною інформацією, ефективність податкового контролю та, як наслідок, рівень довіри до податкової системи.

Тенденція цифровізації світової економіки, розвиток сектору інформаційних технологій, формування мережевого комунікаційного суспільства, зміни в структурі та формі праці, які є основними джерелами доходів від оподаткування фізичних осіб, змінили встановлену фіскальну систему. простір, перезавантажуючи існуючі теорії оптимального оподаткування, водночас припускаючи нестандартні протиріччя. Водночас процедури і технології податкового нагляду та якість податкового менеджменту ПДФО залишаються недостатніми. Пріоритетами новітньої фіскальної політики мають стати глобалізація та міждержавний обмін податковою інформацією, модернізація фіскальної термінології, творче розширення податкової бази за рахунок впровадження нових методів і технологій податкового контролю. Україна має активно оцифровувати податкову інформацію та сучасно формувати ефективний фіскальний простір на основі міжнародного досвіду, що сприятиме динамічному розширенню податкової бази та сприятиме зростанню суспільного добробуту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бамбізов Є.Є. Інформаційна функція державної фіскальної служби України: напрями реалізації. *Юридичний вісник*. 2017. № 1. С. 156–160.
2. Баранник Л.Б., Піскова Ж.В. Нова парадигма розвитку податкової політики в Україні. *Філософія. Культура. Життя*. 2015. Вип. 42. С. 112-122.
3. Біленко О., Савченко, С. Трансформація механізму податкової політики в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 46. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-19>
4. Бондаренко Є., Угрин В., Шевчук А. Ефективність роботи митних органів України в умовах воєнного стану. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 3. С. 226–236.
5. Бурашнікова О. С. Стратегія цифрових трансформацій управління системи податкової служби: теорія і сучасна практика. Science, innovations and education: problems and prospects : the 14th International scientific and practical conference (August 25-27, 2022). CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2022. P 410-419.
6. Бурашнікова О. С., Воронкова В. Г. Зарубіжний досвід цифровізації податкової служби у країнах ЄС. Актуальні питання сталого науково-технічного та соціально-економічного розвитку регіонів України: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції за участю молодих науковців. Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2022. С. 97-100.
7. Василевська Г.В. Особливості взаємовпливу складових фіскального простору України. *Світ фінансів*. 2021. №1 (66) С. 112 – 123.
8. Гавриленко Н. В., Грищенко О. В., Козицька Н. О. Вплив цифрових трансформацій на зміст фіскального адміністрування. *Економіка та суспільство*. Вип. 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1568/1509>

9. Двудіт З. П., Завербний А. С., Романюк А. О. Диджиталізація – дієвий інструмент антикризового розвитку бізнесу в умовах пандемії. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8557>
10. Денисова Катерина. Декларування на карантині: що і як тепер працює. *Економічна правда*. 2020. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/05/4/660096/>
11. Державний веб-портал бюджету для громадян «Прозорий бюджет». URL: <https://openbudget.gov.ua>.
12. Десятнюк О. М., Марченко Л. І. Науково-методичні детермінанти податкової політики в умовах трансформації національної економіки. *Світ фінансів*. 2021. Вип. 4 (69). С. 8–19.
13. Донченко Т. В., Олійник А. В. Етапи становлення податкової системи України в контексті розвитку цифрової економіки. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. № 1. С. 45-62.
14. Доценко Ю. П., Солдатенко О. В. Еволюція автоматизованої інформаційної системи податкової служби США: історичний аспект. *Журнал «Правова інформатика»*. 2010. № 3 (27). С. 42-47.
15. Дубина М. В., Козлянченко О. М. Концептуальні аспекти дослідження сутності діджиталізації та її ролі в розвитку сучасного суспільства. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 3 (19). С. 21–32.
16. Електронний кабінет платника податків. Державна податкова служба України. URL: <https://cabinet.tax.gov.ua>
17. Електронні сервіси. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/elektronnyi-servisi/>
18. Жигалкевич Ж. М., Залуцький Р. О. Діджиталізація як основний фактор розвитку бізнес-структур. *Ефективна економіка*. 2020. Вип. 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/99.pdf

19. Жосан Г. Стан розвитку диджиталізації в Україні. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30. № 1(2). URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/1792/6565656864>
20. Касперович Ю.В. Напрями удосконалення бюджетно-податкового регулювання в Україні на засадах імплементації Європейського досвіду. К. Відділ фінансової безпеки НІСД, 2019. Випуск №60. URL: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/budzhzet-47768.pdf>.
21. Крисоватий А. І., Валігура В. А. Новації та напрями вдосконалення податкового законодавства України в умовах воєнного стану. *Фінанси України*. 2022. №6. С. 33-53.
22. Крисоватий А.І., Синютка Н.Г. Партиципаторний бюджет як елемент діджиталізації фіскального простору України. *Фінанси України*. 2019. № 11. С. 110-124.
23. Кулинич М. Б., Матвійчук І. О., Сафарова А. Т., Герасименко Т. О. Діджиталізація обліку, аналізу та оподаткування в системі управління підприємством. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2021. № 64. С. 57-63.
24. Луніна І.О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності: шлях до ефективної бюджетної системи України. *Фінанси України*. 2014. №9. С. 14-19.
25. Мар'єнко В. Ю., Бурашнікова О. С., Грамчук М. О. Технології інформаційного забезпечення менеджменту як нового наукового напрямку ХХІ століття. Наукові підсумки 2022 року. Збірка наукових праць : ХІ наукова конфе-ренція. Харків : Технологічний центр, 2022. С. 66. <https://entc.com.ua/uk/konferentsii/610-naukovi-pidsumky-roku>
26. Матвейчук Л. О. Інформаційні технології і системи в державному управлінні оподаткуванням. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2016. № 1. С. 77-84.

27. Нечипоренко А.В., Панченко І.В., Мороз Л.О. Стан і перспективи розвитку податкової політики України. *Бізнес Інформ*. 2021. №5. С. 348-354.
28. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні (за період 01.10 – 31.10.2022) / Національний інститут стратегічних досліджень, 2022. URL: <https://niss.gov.ua/news>.
29. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
30. Піскова Ж.В., Цуркан І.М. Обриси зміни парадигми податкової політики України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2020. Вип. 1 (13). С. 205-211.
31. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. Верховна Рада України. URL: <http://minrd.gov.ua/nk>.
32. Подольська А. А. Тенденції діджиталізації податкових процедур та їх вплив на методи здійснення податкового контролю. *Juris Europensis Scientia*. 2022. Випуск 3. С. 67–71.
33. Поснова Т.В., Циганкова С.Л. Особливості здійснення бюджетно-податкової політики та шляхи її вдосконалення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 3. С. 71–75.
34. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України № 1946-IX від 14.12.2021 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1946-20#Text>
35. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.
36. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.

37. Ракул О. Щодо трансформації фіскальної політики України відповідно до вимог сьогодення. *Адміністративне право і процес*. 2017. №1. С. 144–148.
38. Річні звіти про виконання Державного бюджету України за 2018-2022 рр. Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>
39. Рогова Н. В. Трансформація політики, інструментів і технологій обліку та оподаткування в умовах цифрової економіки. *Фінансовий простір*. 2020. № 2 (38). С. 103–116.
40. Руденко Ю.М. Сутність податкової політики держави та вплив громадянського суспільства на її вироблення та реалізацію. *Держава та регіони*. 2017. № 3 (59). С. 94-99.
41. Рудик Н.В. Фіскальна діджиталізація – інструмент партнерства держави та малого і середнього бізнесу. *Бізнес Інформ*. 2019. №11. С. 316–322.
42. Святаш С. В. Автоматизація податкового рахівництва у контексті створення податкової інформаційної бази для аналізу та контролю. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. 2018. № 1. Т. 29 (68). С. 102–108.
43. Синютка Н.Г. Цифрова ідентифікація платників податків як передумова для діджиталізації фіскального простору. *Бізнес Інформ*. 2018. № 10. С. 363-368.
44. Сідельникова Л., Костіна Н. Податкова система: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Ліра-К, 2013. 604 с.
45. Слатвінська М. О. Організаційно-інституційне забезпечення реалізації фіскальної політики України. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 50. Ч. 2. С. 148–154.
46. Соф'їн М. До проблеми визначення поняття фіскальної політики в Україні в умовах Євроінтеграції. *Підприємство, господарство і право*. 2019. № 7. С. 162-166.

47. Теліщук М.М. Податкова діяльність держави як детермінанта регіональної економічної політики. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 52-2. С. 86-92.
48. Ткачик Ф.П. Інформаційне забезпечення діяльності податкових органів на державному і територіальному рівнях. *Бізнес Навігатор*. 2021. Вип. 8. С. 122-127.
49. У 2022 році до державного бюджету надійшло 698,7 млрд гривень / Прес-служба Державної податкової служби України, 2023. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/644526.html>.
50. Угода Про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984011/page10>.
51. УКРАЇНА 2030Е — країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org /kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>
52. Формування фіскального простору України в умовах глобалізаційних дисбалансів: монографія/ за ред. д.е.н., професора А. І. Крисоватого. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 588 с.
53. Череп А., Воронкова В., Череп О. Цифрова трансформація суспільства як необхідна умова його інноваційного розвитку. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2022. № 2. С. 68-72.
54. Швабій К. І. Вплив глобалізації на систему оподаткування та податкову політику України. *Стратегічні пріоритети*. 2019. № 1(10). С.137-144.
55. Шкарупа О.В. Аналіз проблем та напрямків удосконалення системи оподаткування в Україні. *Механізм регулювання економіки*. 2018. № 1. С. 185-191.
56. Юдін В. Ю. Цифрова платформа як один із напрямів цифрової трансформації економіки і деякі аспекти її правового регулювання. *Вісник*

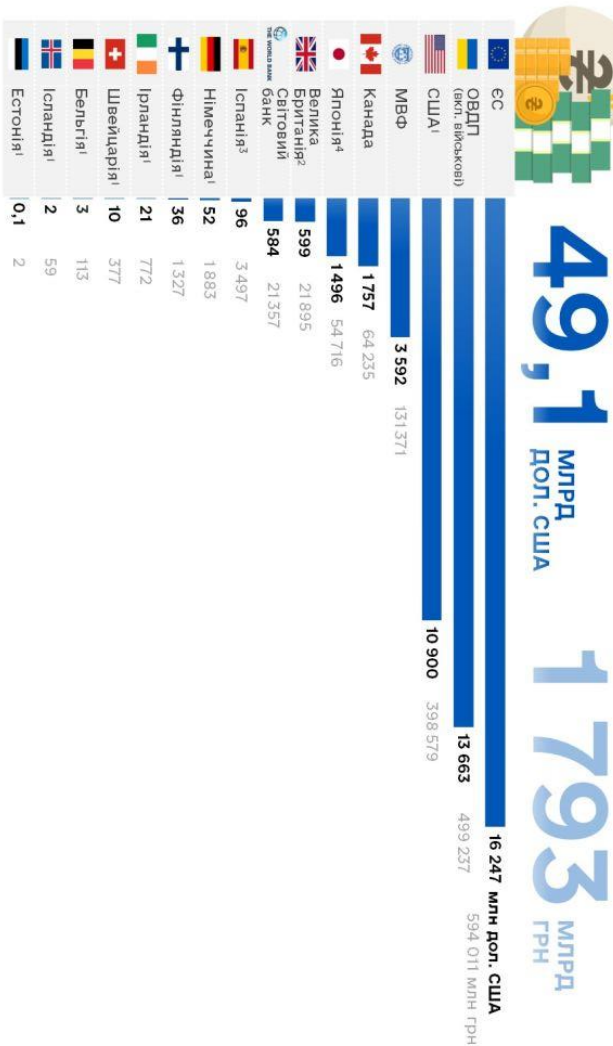
Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки. 2021, № 9. С. 13–22.

57. Якушко І. Фіскальна диджиталізація: сутність та роль у розвитку національної економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління.* 2022. № 2 (30). С. 44–53.
58. Яловий Г.К. Реформування податкової системи України – важливий та необхідний крок переходу до постіндустріального суспільства. URL: <http://www.ela.kpi.ua/bitstream/123456789/4552/1/15.pdf>
59. Buhaychuk Oksana, Nikitenko Vitalina, Voronkova, Valentyna, Andriukaitiene, Regina, Malysh, Myroslava. Interaction of the digital person and society in the context of the philosophy of politics. *Cuestiones Poltiicas*, 2022. Volumen 40, Numero 72. С. 558-572.
60. Cherep A., Voronkova V., Androsova O. Transformational changes in organizational management and human resources in the digital age. *Baltic Journal of Economic Studies.* 2022. № 8 (3). 210-219.

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ЗАГАЛЬНОГО ФОНДУ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Загальний обсяг фінансування у 2023 році.
Станом на 16 листопада

1. Грант; 2. Гарантія від Великої Британії; 3. Грант і 43 млн евро гарантії; 4. Гарантія

Міністерство
фінансів
України

Фінансування загального фонду державного
бюджету України від міжнародних партнерів
з 24 лютого 2022 року

Джерело фінансування	2022	2023
ЕС	7 961	16 247
США	11 980	10 900
МВФ	2 693	3 592
Канада	1 889	1 757
Японія	581	1 496
Світловий банк	1 385	584
Велика Британія	1 040	599
Німеччина	1 584	52
ЄІБ	720	
Франція	437	
Італія	330	
Нідерланди	318	
Іспанія		96
Данія	51	
Швеція	49	
Фінляндія		36
Литва	22	
Норвегія	21	
Ірландія		21
Латвія	16	
Австрія	11	
Швейцарія		10
Бельгія	5	3
Ісландія	0,5	2
Албанія	1	
Естонія		0,1

МЛН ДОЛ. США **31 095** **35 394**

Архітектура цифрової трансформації

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ. ЕЛЕМЕНТИ

Галузі, в яких економічний ефект від цифрової трансформації найвідчутніший:

- Енергетика
- Сільське господарство
- Освіта
- Сфера послуг
- Транспорт та логістика
- Машинобудування
- Охорона здоров'я
- Державне управління
- Ритейл

Вплив цифровізації на розвиток державної служби, в т.ч. – податкової сфери

UKRAINIAN
INSTITUTE
FOR THE FUTURE

ДЕРЖАВНИЙ СЛУЖБОВЕЦЬ МАЙБУТНЬОГО (СОЦІАЛЬНІ СЛУЖБИ, ІНСПЕКТОРИ, ПОДАТКІВЦІ ТОЩО)

2018

Витрати роботодавця сьогодні
(аналогове робоче місце):

- Оренда
- Комунальні послуги (вода, електроенергія, обслуговування ліфта)
- Витрати на телекомунікації (телефон, Інтернет)
- Клінінгові послуги
- Меблі, обладнання (комп'ютер, монітор, принтер, сканер, телефони тощо)

2030E

Мобільні,
сервіс-орієнтовані,
технологічні:
працюють із людьми, а
не просиджують в
кабінетах.

Витрати роботодавця у 2030E
(цифрове робоче місце):

- Планшет
- Зв'язок 5G
- Програмне забезпечення